

רשות האוכלוסין וההגירה
Population & Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

נתוני זרים בישראל

מוגש על ידי רשות האוכלוסין וההגירה - אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה

מהדורה מסכמת לשנת 2023 | מרץ 2024

התייחסויות למסמך ניתן לשלוח ל: tichnun@piba.gov.il

שלום רב,

המסמך "נתוני זרים בישראל" מציג נתונים סטטיסטיים המתייחסים לסוגיות עיקריות בנושא הזרים בישראל: הטיפול באוכלוסיית המסתתנים לישראל, הסדרת ההעסקה של העובדים הזרים, צמצום מספר שוהים לא חוקיים ואכיפה על מעסיקי זרים.

המסמך מפורסם לציבור הרחב במהדורה רבעונית, באתר האינטרנט של רשות האוכלוסין וההגירה.

המהדורה הנוכחית של "נתוני זרים בישראל" מסכמת את שנת 2023. זוהי מהדורה מורחבת, הכוללת נושאים נוספים וכן פילוחים מפורטים יותר מאלו המופיעים במהדורות המתפרסמות במהלך השנה, וזאת מתוך מטרה לאפשר לציבור להעמיק את ההיכרות עם הסוגיות והתופעות שבהן עוסק דרך קבע הפרסום "נתוני זרים בישראל".

מומלץ לעיין בהגדרות למונחים, המופיעות בסוף החוברת. הגדרות אלו חשובות להבנת הנתונים המוצגים.

כמה אירועים משמעותיים שהתרחשו במהלך שנת 2023 השפיעו על פעילות רשות האוכלוסין וההגירה, השפעה שמשתקפת בנתונים המוצגים בחוברת זו. עליהם נמנים במיוחד התמשכות "משבר הדרכונים" (קושי לעמוד בביקוש לדרכונים) שהחל בשנת 2022 עם היציאה ממגיפת הקורונה, ומלחמת "חרבות ברזל", שפרצה בתחילת הרבעון האחרון של השנה. גם הימשכותה של מלחמת רוסיה-אוקראינה נותנת את אותותיה בנתונים.

בשנים האחרונות מקבלת תופעת ההסתננות לישראל פנים חדשות: הסתננות לישראל דרך גבולה המזרחי של המדינה מירדן וגם דרך נמל התעופה בן גוריון (כניסה שלא באמצעות ביקורת הגבולות כנדרש בחוק). במהלך השנים 2019-2023 עמד מספר המסתננים לישראל דרך גבול ירדן על 190 איש, ומספרם של המסתננים דרך נתב"ג מבלי לעבור בביקורת הגבולות כנדרש בחוק, על 121 איש. בנוסף לכך אותו בשטח מדינת ישראל 83 מסתננים נוספים, שמקום כניסתם טרם סווג.

בסוף שנת 2023 שהו בישראל 23,081 מסתננים, 7.7% פחות ממספרם בסוף שנת 2022 (24,995). ירידה זאת נובעת בחלקה מכך שקבוצה גדולה של מבקשי מקלט מסודן, יוצאי חבל דרפור, הרי הנובה והנילוס הכחול (כ-3,000 איש) קיבלה במהלך השנים 2022-2023 מעמד תושב ארעי (א/5) וזאת בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון בבג"ץ טאגאל (בג"ץ 4630/17 ו-7552/17). סיבה נוספת לירידה במספר המסתננים שבארץ היא עזיבה מרצון. מספרם של המסתננים ממדינות אפריקה, שיצאו מישראל בסיוע היחידה ליציאה מרצון בשנת 2023, עמד על 2,939 – עליה של כ-18% ממספר המסתננים שיצאו מישראל באופן זה בשנה הקודמת.

מספר הזרים שיצאו מישראל לאחר שהוצא כנגדם צו הרחקה בגין שהייה לא חוקית במהלך 2023 (5,004) היה גדול משמעותית ממספרם בשנת 2022 (2,657) וזאת, בין היתר, בהשפעת מלחמת "חרבות ברזל", כאשר יותר מרבע מתוכם (27%) יצאו בחודש אוקטובר בלבד. חלקם של אזרחי אוקראינה בקרב הזרים, שיצאו מישראל לאחר שהוצא כנגדם צו הרחקה בגין שהייה לא חוקית, ממשיך לרדת עקב מדיניות אי האכיפה כנגד אזרחי אוקראינה בשל שהייה שלא כדין, שנובעת מהמלחמה הממושכת המתרחשת בשטחה.

מספרם של העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון עמד בשנת 2023 על 3,459 איש – עליה של 15% ביחס למספר העוזבים בשנת 2022. 57% מהעוזבים הם אזרחי אריתריאה. ההשפעה של מלחמת רוסיה-אוקראינה משתקפת גם בנתונים של העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון מהמדינות המעורבות: בשנת 2023 עזבו 154 אזרחים מרוסיה ו-17 אזרחים מאוקראינה.

במהלך 2023 ניתנו 20,116 סירובי כניסה לישראל – עליה של כ-5% ביחס למספר סירובי הכניסה שניתנו במהלך שנת 2022. 88.5% מהסירובים בשנת 2023 נגעו למניעת הגירה בלתי חוקית. יתר הסירובים נגעו לשמירה על הסדר הציבורי ובתוך אלו נכללים גם נסיונות שכשלו "לגנוב" את הגבול.

במספר בקשות המקלט שהוגשו בשנת 2023 חלה עליה חדה (74%) ביחס למספרם בשנת 2022 והוא עמד על 6,833. להשלמת התמונה, יצוין שבסוף שנת 2023 היו עוד כ-1,300 בקשות שטרם עברו קליטה ונמצאות במערכת המקוונת להגשת בקשות, מתוכן גם בקשות מקלט שהוגשו על ידי אזרחי אוקראינה שבגין מלחמת רוסיה-אוקראינה חוסים תחת מדיניות של אי הרחקה, ולפיכך הטיפול הפרטני בבקשותיהם אינו מתועדף.

מספר העובדים הזרים החוקיים השוהים בישראל עמד בסוף שנת 2023 על מספר שיא של 111,132. מספר העובדים הלא חוקיים השוהים בישראל עמד בסוף שנת 2023 על 25,292 (18.5% מכלל העובדים הזרים השוהים בישראל). בשנת 2023 נעצרה מגמה רב שנתית של עליה בשיעור העובדים השוהים בישראל שהגיעו במסגרת הסכמים בילטרליים או הסדר חברות ביצוע בענף הבניין, והוא נותר זהה לשיעורם בשנת 2022 -47%. הדבר נובע מהשלכות מלחמת "חרבות ברזל", שגרמה, מחד, לעזיבה של עובדים שהיו מועסקים בישראל בענפי החקלאות והבניין והביאה, מאידך, לגיוס עובדים באופן ישיר, על ידי הלשכות הפרטיות, וזאת בהתאם להחלטת הממשלה, שנועדה לתת מענה לחוסרים שנוצרו בשל ההחלטה על איסור העסקת עובדים פלשתינאים ועזיבת העובדים, כאמור לעיל.

במהלך שנת 2023 חלה ירידה מסויימת בפעילות האכיפה על מעסיקי זרים: נפתחו 181 תיקי חקירה (לעומת 335 בשנת 2022) והוטלו 462 קנסות כנגד מעסיקי זרים. סכום הקנסות שהוטלו עמד על כ-4.5 מליון (לעומת כ-13 מליון ש בשנת 2022). למגמה זאת שתי סיבות עיקריות: הסיבה הראשונה - משבר הדרכונים ומבצע "מרתון לדרכון" - כאמצעי להתמודדות עם "משבר הדרכונים" הוסטו משאבי אכיפה לטובת תגבור מערך הדרכונים לאורך כמעט כל השנה, וביתר שאת במהלך החודשים מאי ויוני, במסגרת מבצע "מרתון לדרכון"; הסיבה השנייה - פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", שבגללה הוחלט להקפיא באופן זמני את פעילות האכיפה על מעסיקי זרים.

בברכה,

מרב אברהם

סמנכ"לית בכירה תכנון מדיניות ואסטרטגיה

רשימת לוחות

פרק	לוח	שם הלוח	עמוד
לוח מרכזי מסתננים	1	זרים בישראל- נתונים מרכזיים	7
	2	כניסות מסתננים לישראל דרך הגבול עם ירדן לפי שנת הסתננות, ארץ מוצא ומספר השוהים מביניהם בארץ	9
	3	מסתננים שנכנסו לישראל לפי מקום כניסתם ומספר השוהים מביניהם בארץ 31.12.2023	10
	4	מסתננים השוהים בישראל לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2023	10
	5	עזיבה מרצון של מסתננים ממדינות אפריקה, לפי שנים	11
מבקשי מקלט			
	6	בקשות מקלט לפי ארץ מוצא ושנת הגשת הבקשה	14
עובדים זרים			
	7	עובדים זרים ששוהים בישראל, לפי ענף ולפי שנה	16
	8	עובדים זרים בענף הסיעוד הביתי ששוהים בישראל, לפי ארצות מוצא נבחרות, 2023	23
	9	עובדים זרים בענף הבניין לפי ארצות מוצא נבחרות וצורת העסקה, 31.12.2023	24
	10	עובדים זרים בענף החקלאות לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2023	25
	11	עובדים זרים בענף המומחים לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2023	26
	12	עובדים זרים חוקיים לפי ענף, גיל ומין, 2023	27
תיירים			
	13	זרים שנכנסו לישראל כתיירים ונותרו בארץ בסוף שנת 2022 ללא רשיון בתוקף, לפי ארצות מוצא	28
צמצום מספר השוהים הלא חוקיים בשנת 2023			
	14	הרחקות של זרים לא חוקיים, לפי סוג רשיון ושנה	29
	15	עזיבה מרצון של זרים לפי ארץ מוצא ושנה	31
	16	סירובי כניסה לישראל לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה	33
אכיפה על מעסיקים בשנת 2023			
	17	קנסות מנהליים, 2023	36
	18	כתבי אישום פליליים, 2023	37
פיקדון בגין העסקת עובדים זרים ומסתננים			
	19	גובה הפקדות ומשיכות של פיקדונות עבור עובדים זרים ומסתננים, 2023-2022 (במיליוני ₪)	38

רשימת תרשימים

פרק	תרשים	שם התרשים	עמוד
מסתננים			
	1	כניסות מסתננים לישראל במצטבר דרך הגבול עם מצרים ומספר השוהים מביניהם בסוף כל שנה	8
	2	עוזבים ממדינות אפריקה בסיוע היחידה ליציאה מרצון, לפי ארץ מוצא ושנת יציאה	12
	3	עוזבים מאריתריאה וסודן בסיוע היחידה ליציאה מרצון, לפי יעד עזיבה ושנת יציאה	13
עובדים זרים			
	4	עובדים זרים חוקיים לפי ענף ושנה	18
	5	עובדים זרים לא חוקיים לפי ענף ושנה	19
	6	עובדים זרים בישראל לפי ותק (בשנים) ומצב חוקיות, 2023	20
	7	עובדים זרים חוקיים לפי צורת גיוס ושנה	21
צמצום מספר השוהים הלא חוקיים בשנת 2023			
	8	הרחקות של זרים לא חוקיים לפי ארץ מוצא ושנה	30
	9	עזיבה מרצון של זרים לפי ארץ מוצא ושנה	32
	10	סירובי כניסה לישראל לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה	34
	11	סירובי כניסה לפי סיבת סירוב, 2023	35

נתוני זרים בישראל – טבלה מרכזת

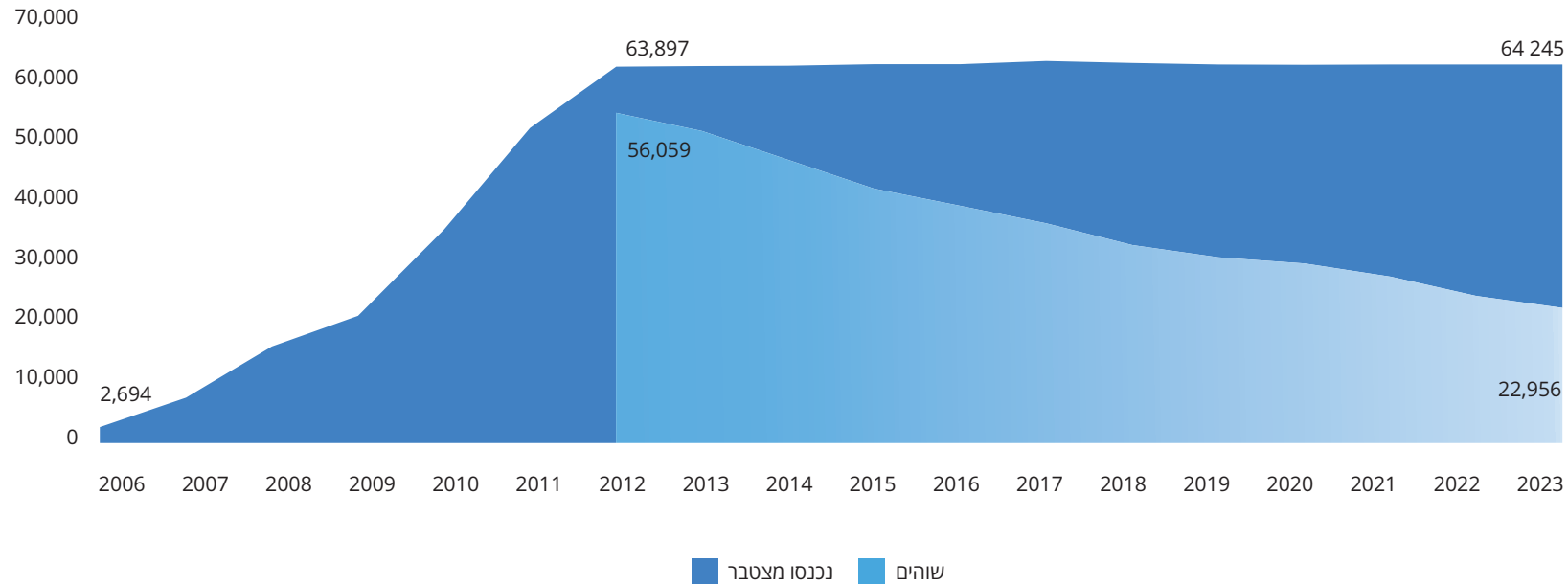
לוח 1: זרים בישראל – נתונים מרכזיים

נושא	תאריך עדכון	סה"כ
מסתננים		
כניסות מסתננים לישראל במצטבר דרך הגבול עם מצרים ומספר השוהים מביניהם בסוף כל שנה	31.12.23	0
מסתננים השוהים כעת בישראל	31.12.23	23,081
מסתננים שעזבו מרצון מתחילת 2023	31.12.23	2,939
מבקשי מקלט		
בקשות מקלט שהוגשו בשנת 2023	31.12.23	6,833
עובדים זרים		
עובדים זרים חוקיים	31.12.23	111,132
עובדים זרים לא חוקיים	31.12.23	25,292
תיירים		
תיירים ללא רשיון בתוקף (באלפים)	31.12.22	*25.4
צמצום מספר השוהים הלא חוקיים בשנת 2023		
הרחקות	31.12.23	5,004
עזיבה מרצון (כללי)	31.12.23	3,459
סירובי כניסה	31.12.23	20,116
אכיפה על מעסיקים בשנת 2023		
מספר תיקים שנפתחו	31.12.23	181
מספר כתבי אישום שהוגשו	31.12.23	44
פיקדון בגין העסקת עובדים זרים ומסתננים		
הפקדות עובדים זרים (במליוני ₪)	31.12.23	392.6
משיכות עובדים זרים (במליוני ₪)	31.12.23	266
הפקדות מסתננים (במליוני ₪)	31.12.23	94.3
משיכות מסתננים (במליוני ₪)	31.12.23	49.1

*מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – הודעה לעיתונות מיום 23.7.2023.

א. מסתננים¹

תרשים 1: כניסות מסתננים* לישראל במצטבר דרך הגבול עם מצרים ומספר השוהים מביניהם בסוף כל שנה**

*קובץ המסתננים הינו דינמי ועשוי להתעדכן רטרואקטיבית ביחס לחודשים קודמים ולשנים קודמות. הנתונים מציגים את ההסתננות האחרונה.
**נתון השוהים בארץ זמין החל משנת 2012. הנתון אינו כולל לידות מסתננים בישראל, ואינו כולל מקבלי מעמד בישראל.

הטיפול בתופעת ההסתננות לישראל דרך הגבול עם מצרים עלה לסדר היום הציבורי עת הפכה ההסתננות לישראל החל משנת 2006 מאירוע שולי לזרימה של מאות, אלפים ובשיאה אף לעשרות אלפים של בני אדם מדי שנה, עד שבשנים האחרונות היא פסקה, הודות לפעולות מגוונות שנקטה הממשלה. בסך הכל, הסתננו לישראל במהלך השנים כ-64 אלף אנשים מהגבול עם מצרים. מאז מחצית שנת 2012, עם החלת תיקון 3 לחוק למניעת הסתננות והוצאת צווי גירוש כנגד המסתננים (הוראה שבוטלה בהמשך בפסיקת בית המשפט העליון) חלה מגמת ירידה משמעותית במספר המסתננים שנכנסו לישראל דרך הגבול עם מצרים. בתרשים 1 ניתן לראות את קצב כניסת המסתננים במצטבר במהלך השנים. עד שנת 2012 נכנסו הרוב המוחלט של המסתננים מהגבול עם מצרים ואילו בעשור האחרון נפסקה כניסת המסתננים כמעט באופן מוחלט.

¹ קובץ מסתננים הוא דינמי ועשוי להתעדכן באופן רטרואקטיבי ביחס לחודשים קודמים ולשנים קודמות.

נכון לסוף שנת 2023, מספר המסתננים השוהים בישראל עומד על 22,956. מדובר בירידה בשיעור של 8% ממספר המסתננים ששהו בישראל בסוף שנת 2022 (אז שהו בישראל 24,995 מסתננים), ועל ירידה של כ-59% מאז שנת 2012 (אז שהו בישראל 56,059 מסתננים). הסיבות לירידה זו נובעות, הן מעידוד יציאתם מרצון בחזרה למדינת המוצא, למדינה שלישית או למדינה אחרת, והן מכך שהחל מסוף שנת 2021 ובמהלך שנת 2022 קיבלו כ-3,000 מבקשי מקלט, שהם אזרחי סודן, רישיון לשיבת ארעי (א/5). מתן התושבות הארעית ניתן בעקבות פסק דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ טאגאל (בג"ץ 4630/17 ו-7552/17). פסק הדין קבע שלזרים מסודן שהגישו בקשתם לקבלת מקלט מדיני לפני המועד הקובע (11.6.2017) ואשר נמצאו כיצאי חבל דרפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, יינתן רישיון לשיבת ארעי מסוג א/5 (בכפוף להיעדר מניעה ביטחונית ו/או פלילית), כאשר הרישיון יינתן עד להכרעה בבקשתם למקלט מדיני או החלטה אחרת בעניינם. בנוסף אליהם, מתוקף אישורים והחלטות שונות שניתנו בשנים קודמות, ניתן מעמד לשיבת ארעי מסוג א/5 מטעמים הומניטריים לכ-1,400 סודנים יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, שחסו תחת קריטריונים למתן המעמד כפי שנקבעו.

לוח 2: כניסות מסתננים לישראל דרך הגבול עם ירדן לפי שנת הסתננות, ארץ מוצא ומספר השוהים מביניהם בארץ

ארץ מוצא	2019	2020	2021	2022	2023	סה"כ הסתננו	מתוכם סה"כ בארץ
תורכיה	18	1	18	41	3	81	2
אתיופיה	0	0	0	8	50	58	58
סודן	0	0	0	0	17	17	17
גאורגיה	2	0	8	3	1	14	0
יתר המדינות	1	0	6	6	7	20	9
סה"כ	21	1	32	58	78	190	86

בשנים האחרונות החלה להתפשט תופעה של הסתננות ארצה גם דרך גבולה המזרחי של המדינה, מירדן. בין השנים 2019-2023 אותרו 190 מסתננים שהסתננו דרך גבול ירדן וזאת בהסתמך על הצהרתם. מהנתונים בלוח 2 ניתן לראות שארץ המוצא של כ-43% מהמסתננים מהגבול עם ירדן היא תורכיה, ושמוצאם של כ-31% מהמסתננים הוא אתיופיה. ארצות מוצא בולטות נוספות בקרב המסתננים לישראל מהגבול עם ירדן, הן גאורגיה וסודן והן עם שיעור של כ-9% ושל 7% בהתאמה מבין כלל המסתננים.

בנוסף לתופעת ההסתננות מגבולה המזרחי של ישראל עם ירדן קיימת בשנים האחרונות תופעה של הסתננות דרך נמל התעופה בן גוריון (כניסה לארץ שלא באמצעות ביקורת גבולות, כנדרש בחוק). בין השנים 2019-2023 אותרו 121 זרים שהסתננו בדרך זאת, 10 מתוכם נותרו בישראל בסוף שנת 2023.

בנוסף לכל אלו ישנם מסתננים שאותרו וטרם סווג מקום כניסתם לישראל. מתוכם נשארו בישראל בסוף שנת 2023 29 מסתננים. מקרים אלו לא נכללים בלוח 2.

לוח 3: מסתננים שנכנסו לישראל לפי מקום כניסתם ומספר השוהים מביניהם בארץ, 31.12.2023

סה"כ	לא רשום	נתב"ג	ירדן	מצרים	
64,639	83	121	190	64,245	נכנסו
23,081	29	10	86	22,956	בארץ

לוח 4: מסתננים השוהים בישראל לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2023

סה"כ	שאר מדינות העולם	שאר מדינות אפריקה	סודן	אריתריאה	
23,081	359	2,110	3,231	17,381	מספר מוחלט
100	2	9	14	75	אחוז

89% מהמסתננים השוהים כעת בישראל הם נתיני אריתריאה או סודן, שלגביהם מתקיימת מדיניות אי החזרה עקב בעיות הנובעות מהמצב השורר באריתריאה וקושי בהרחקתם של אזרחי סודן למדינתם. מדיניות זו נבחנת מעת לעת. לשלמות התמונה יצוין, כי בישראל שוהים זרים מאריתריאה וסודן שהסתננו ארצה והוענק להם בחלוף השנים מעמד ארעי בארץ מטעמים הומניטריים, מתוקף אישורים והחלטות שונות. לכולל זה, ניתן מעמד לישיבת ארעי מסוג א/5 מטעמים הומניטריים לכ-1,400 סודנים ויצאי חבל דארפור, הרי הנובה, והנילוס הכחול, החוסים תחת הקריטריונים למתן המעמד כפי שנקבעו, ובהמשך קבע בית המשפט העליון שיש לתת לכ-600 איש מתוכם מעמד פליט וזאת עד להכרעה בבקשתם למקלט מדיני או החלטה אחרת בעניינם. במסגרת ההחלטה נוספת, קיבלו 300 מבקשי מקלט מסודן מעמד מסוג ב/1. בנוסף לכך, כפי שצוין לעיל, במהלך שנת 2022 קיבלו כ-3,000 אזרחי סודן תושבי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול רישיון א/5 מטעמים הומניטריים, בעקבות פסק הדין בבג"ץ טאגאל (בג"ץ 4630/17 ו-7552/17). כמו כן, במהלך השנים ניתן מעמד פליט למסתננים אחרים שהגישו בקשה לקבלת מקלט מדיני וכן, בקשות של פליט עבור בן/בת זוג מאותה מדינת מוצא, השוהה עימו בישראל בין אם בני הזוג נכנסו יחד או בסמיכות לישראל ובין אם הקשר הזוגי נרקם בישראל, במידה ונמצא כי בקשתם חוסה תחת הוראות אמנת האו"ם לפליטים. מסתננים אשר מעמדם הוסדר כתושבי ישראל ונמצאים בארץ אינם נכללים בנתונים המופיעים בלוח 4.

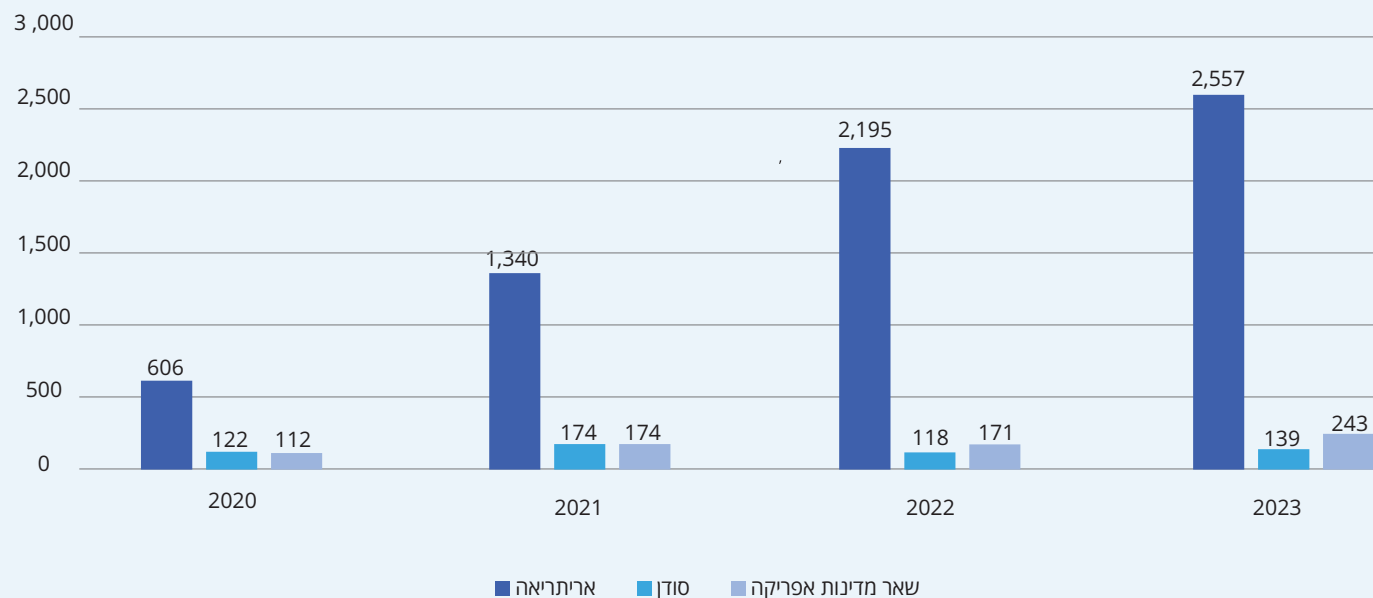
² הנתון אינו כולל לידות מסתננים בישראל ואינו כולל מקבלי מעמד תושב בישראל. בנוסף לנתונים שהוצגו אודות מסתננים ששהו בסוף שנת 2022 בישראל, ישנם עוד כ-8,200 ילדים שנולדו לאוכלוסייה זו בישראל ושעודם שוהים בארץ. יש להבהיר כי נתון זה מבוסס על מידע מינהלי הנאסף בדרכים שונות לצורך מילוי תפקידיה של הרשות ובחלקו נסמך על הצהרות הורות של זרים לילדים.

לוח 5: עזיבה מרצון של מסתננים ממדינות אפריקה, לפי שנים

2023													2022	2021	2020	ארץ מוצא
סה"כ	דצ'	נוב'	אוק'	ספט'	אוג'	יולי	יוני	מאי	אפריל	מרץ	פבר'	ינואר				
2,557	115	49	2	140	132	210	369	480	174	309	251	326	2,195	1,340	606	אריתריאה
139	0	0	0	6	5	11	23	11	15	38	16	14	118	174	122	סודן
243	26	14	6	5	35	27	20	27	22	17	15	29	171	174	112	שאר מדינות אפריקה
2,939	141	63	8	151	172	248	412	518	211	364	282	369	2,484	1,688	840	סה"כ

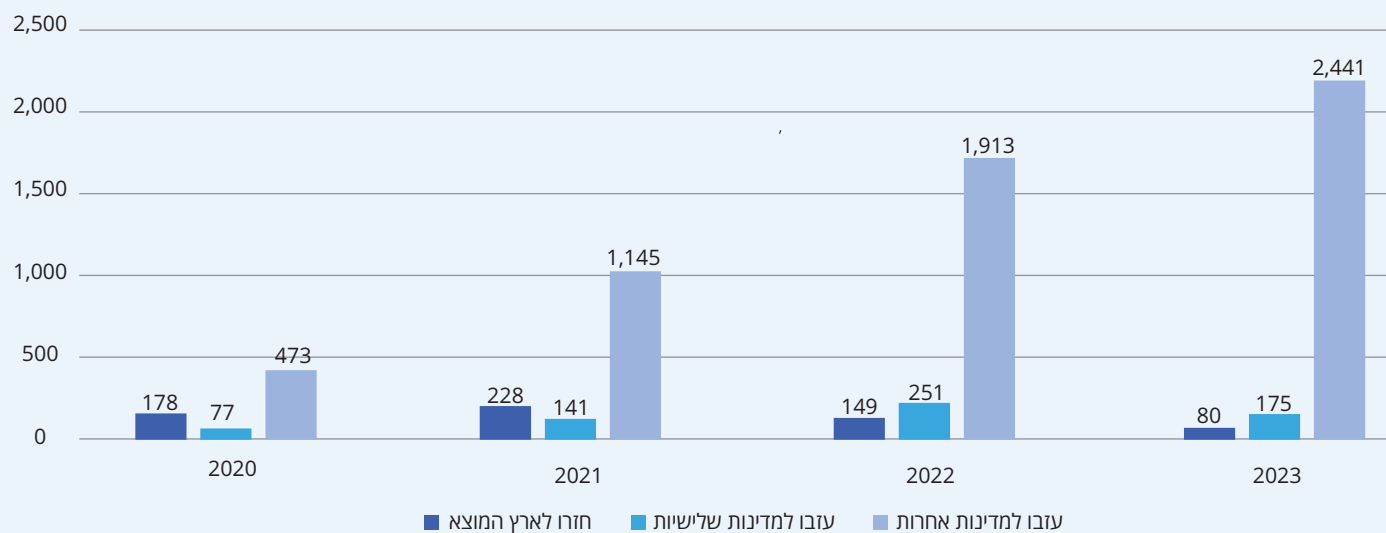
בשנת 2023 עמד מספרם של המסתננים ממדינות אפריקה העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון על 2,939 - עליה בשיעור של כ- 18% ממספר העוזבים במהלך שנת 2022 וכ- פי 3.5 משנת 2020 במהלכה פרצה מגיפת הקורונה, שהגבילה את התנועה בין גבולות בין-לאומיים. בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2023 קצב היציאה עמד על ממוצע של כ-300 יוצאים לחודש ואילו ברבעון האחרון של השנה הממוצע ירד לכ-70 יוצאים מדי חודש. ניתן לתלות ירידה זו בעיקר, בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" שפרצה בשביעי באוקטובר. עוד ניתן לראות מלוח 5 שמספר המסתננים מאריתריאה שיצאו מרצון היווה 87% מכלל המסתננים ממדינות אפריקה שיצאו מרצון בשנת 2023.

תרשים 2: עוזבים ממדינות אפריקה בסיוע היחידה ליציאה מרצון, לפי ארץ מוצא ושנת יציאה

כפי שניתן לראות בתרשים 2 בשנים האחרונות מאז שנת 2020 קיימת עליה מתמדת בקצב העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון של זרים מאריתריאה. בשנת 2023 מספר העוזבים מאריתריאה עמד על 2,557 וזו עליה של כ-16% מהעוזבים בשנת 2022 ועליה של יותר מפי 4.2 מהעוזבים בשנת 2020, בעת מגיפת הקורונה. האריתראים היו גם את השיעור הגבוה ביותר מקרב העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון בשנת 2023, כאשר 87% מכלל העוזבים היו מאריתריאה, כ-5% מסודן וכ-8% משאר מדינות אפריקה. גם ביחס לעוזבים מסודן ומשאר מדינות אפריקה ניתן לראות עליה מתונה בשנת 2023 למספר העוזבים בשנת 2022 בשיעור של כ-18% וכ-42% בהתאמה.

תרשים 3: עוזבים מאריתריאה וסודן בסיוע היחידה לציאה מרצון, לפי יעד עזיבה ושנת יציאה

בשנת 2023 נמשכת מגמת העליה של העוזבים מאריתריאה וסודן למדינות 'אחרות', שאינן ארץ המוצא ואינן מדינות שלישיות. שיעור העוזבים למדינות 'אחרות' בסיוע היחידה לציאה מרצון היה הגבוה מבין השנים 2020-2023, עמד על כ-91% (לעומת כ-83% בשנת 2022, כ-76% בשנת 2021 וכ-65% בשנת 2020). שיעורם של השבים לארצות המוצא בשנת 2023 עמד על 3% (המספר והשיעור הנמוך ביותר בשנים האחרונות). שיעורם של העוזבים למדינות שלישיות מקרב כלל היוצאים בסיוע היחידה לציאה מרצון בשנת 2023 עמד על 6%.

ב. מבקשי מקלט

לוח 6: בקשות מקלט לפי ארץ מוצא ושנת הגשת הבקשה

סה"כ	2023	2022	2021	2020	ארץ מוצא
3,254	1,864	1,012	53	325	רוסיה
1,515	751	287	278	199	הודו
1,180	688	319	8	165	בלארוס
957	272	185	412	88	סין
834	348	218	193	75	מולדובה
768	292	160	181	135	סרי לנקה
633	256	159	129	89	תורכיה
429	0	95	117	217	אוקראינה
412	166	143	16	87	קולומביה
371	204	111	18	38	אוזבקיסטן
310	171	68	28	43	אתיופיה
294	189	78	12	15	גאנה
290	101	124	63	2	פיליפינים
284	41	16	139	88	אריתריאה
3,149	1,490	981	319	359	שאר המדינות
14,680	6,833	3,956	1,966	1,925	סה"כ

מספר הבקשות החדשות שהוגשו לקבלת מקלט מדיני בישראל עמד בשנת 2023 על 6,833 בקשות. מדובר על עליה משמעותית ביחס לשנים קודמות. עליה של כ-73% מבקשות שהוגשו בשנת 2022, בה הוגשו 3,956 בקשות בלבד, ועליה של יותר מפי 3.5 מהשנים 2020 ו-2021.

יובהר, כי במניין הבקשות שהוגשו נכללות הבקשות שהליך קליטתם הושלם: נבדקה תקינות המידע שנמסר, נערך למבקש שימוע בפני ממונה ביקורת הגבולות ובוצע רישום מתאים במערכת הממוחשבת. בנוסף לבקשות אלו, המצויינות בלוח 6, היו בסוף שנת 2023 עוד כ-1,300 בקשות הממתינות לקליטה או נמצאות בהליך קליטה.

בשנת 2023, בדומה לשנת 2022, נשמרת מגמת העליה של בקשות המקלט שהוגשו על ידי זרים מרוסיה והם מהווים כ-27% מתוך כלל הבקשות שהוגשו בשנה זו. עליה משמעותית נרשמה גם בשיעור הבקשות של זרים שמוצאם מהודו: מ-7% מתוך כלל הבקשות בשנת 2022 ל-11% מתוך כלל הבקשות בשנת 2023. העליה המשמעותית ביותר של בקשות שהוגשו משנת 2022 נרשמה מהודו ומאתיופיה, עם יותר מפי 2.5 במספר הבקשות שהוגשו על ידי זרים ממדינות אלו.

מנגד, נרשמה ירידה במספר הבקשות של זרים מאוקראינה: מ-6% בשנת 2021 ל-2.4% בשנת 2022 ול-0 בקשות בשנת 2023. מגמות אלה קשורות למלחמה המתחוללת על אדמת אוקראינה ולכך שלעת הזאת כל אזרחי אוקראינה חוסים תחת מדיניות של אי הרחקה בגין המלחמה המתרחשת בארצם ולפיכך הטיפול הפרטני בבקשותיהם אינו מתועדף ואינן עוברות תהליך קליטה, כמתואר לעיל.

ג. עובדים זרים

לוח 7: עובדים זרים ששוהים בישראל, לפי ענף ולפי שנה

תאריך עדכון	סיעוד ביתי	מוסדות סיעוד**	בניין	חקלאות	חקלאות עונתי	מלונאות***	תעשיה (חדש****)	מומחים	מיכון וטכנולוגיה*****	סה"כ	
31.12.14	43,468		6,106	22,087	64			2,842		74,567	
31.12.15	*45,632		6,855	21,268	79			3,358		77,192	
31.12.16	49,156		8,557	21,786	359			4,627		84,485	
31.12.17	50,162		10,120	22,430	261			5,405		88,378	
31.12.18	55,425		14,420	22,222	190			5,957		98,214	
31.12.19	57,111		15,192	22,857	0			6,832		101,992	
31.12.20	55,705		14,877	22,289	0			5,317		98,188	
31.12.21	57,509		16,952	23,244	0			6,312		104,017	
31.12.22	59,254	1,020	21,360	*21,864	0	740	184	5,961	507	110,890	
31.12.23	60,885	1,056	24,763	17,241	0	1,673	149	4,521	844	111,132	
תאריך עדכון	סיעוד ביתי	מוסדות סיעוד**	בניין	חקלאות	חקלאות עונתי	מלונאות***	תעשיה (חדש****)	מומחים	מיכון וטכנולוגיה*****	אחר*****	סה"כ
31.12.14	11,324		1,006	531	15			757		1,682	15,315
31.12.15	*11,800		999	705	11			784		1,616	15,915
31.12.16	11,317		787	919	10			851		1,776	15,660
31.12.17	13,231		751	1,263	16			684		1,907	17,852
31.12.18	11,434		741	1,649	20			640		1,746	16,230
31.12.19	12,145		1,093	2,053	8			710		1,475	17,484
31.12.20	13,251		1,091	2,283	7			862		642	18,136
31.12.21	14,039		1,303	2,755	7			966		127	19,197
31.12.22	14,379	6	2,258	*7,153	7	4	0	1,125	121	113	25,166
31.12.23	14,493	28	2,938	6,911	6	37	0	676	90	113	25,292

*ההשוואה בנתוני הסיעוד לאורך שנים וכן בנתוני החקלאות אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל לגבי חוקיות בענף הסיעוד בסוף שנת 2015 וחוקיות בענף החקלאות בשנת 2022. מומלץ לעיין בהגדרות החוקיות בסוף החוברת. הגדרות אלו חשובות להבנת הנתונים המוצגים.

** בחודש ינואר 2022 החלה העסקת עובדים זרים בענף מוסדות סיעוד, בהתאם להחלטת ממשלה 183 מיום 5.7.2020.

*** בחודש יוני 2022 החלה העסקת עובדים זרים בענף המלונאות, בהתאם להחלטת ממשלה 4101 מיום 5.8.2018.

**** בחודש יוני 2022 החלה עסקה של עובדים זרים בענף התעשייה, בהתאם להחלטת ממשלה 4110 מיום 12.8.2018.

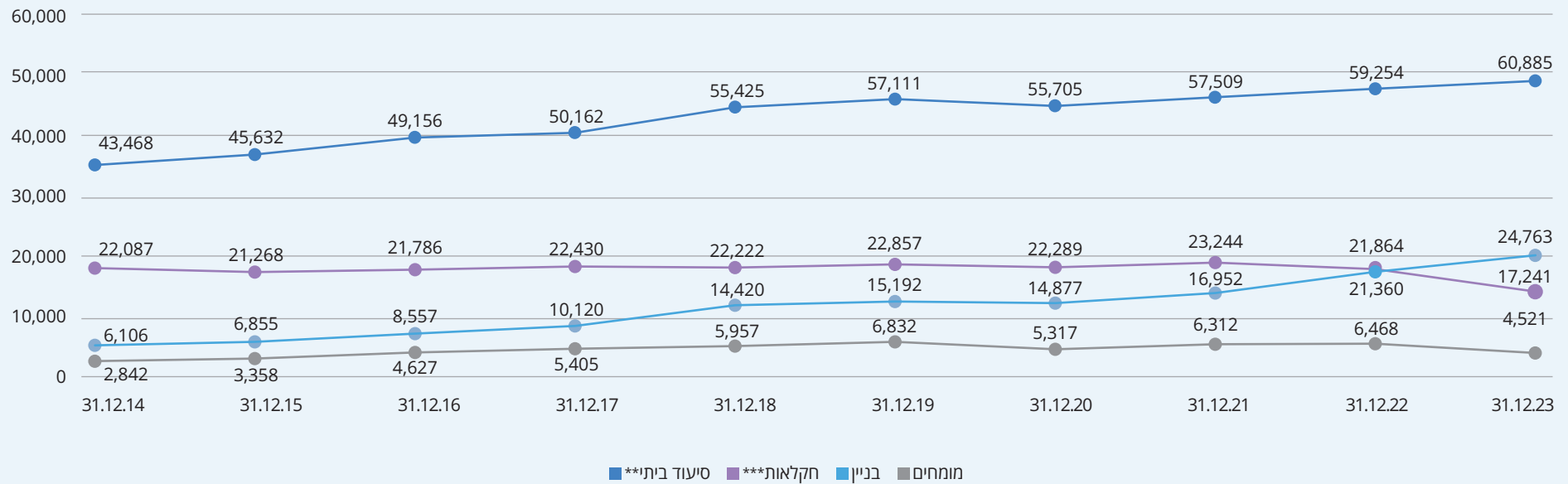
***** החל משנת 2021 החלה ישראל להעסיק עובדים זרים בענף מיכון וטכנולוגיה. עד לאחרונה עובדי מיכון וטכנולוגיה נכללו בקטגוריית המומחים. החל משנת 2022 הם מהווים ענף בפני עצמו.

*****אחר- עובדים זרים לא חוקיים ללא קישור להיתר בענף מסוים. העדר הקישור נובע מסיבה טכנית, כתוצאה מניתוק בין רשומת העובד לרשומת היתר ההעסקה, שמכוחו הועסק בעבר. צמצום מספרם של העובדים בקטגוריה זו החל משנת 2020 נובע בעיקרו מטיוב נתונים שנעשה במערכת המיחשוב של הרשות. בקטגוריה זו נכללים ענפים שאינם נכללים יותר בין הענפים שהממשלה התירה בהם העסקה של עובדים זרים (מסעדות, תעשייה ושירותים).

בסוף שנת 2023 שהו בישראל 136,424 עובדים זרים, מהם 111,132 חוקיים (81%) ו-25,292 שאינם חוקיים (19%).

במהלך העשור האחרון חלה עליה הדרגתית במספר העובדים הזרים החוקיים עד שהגיע לשיאו בשנת 2019, אז היו בישראל מעל 100 אלף עובדים זרים. בשנת 2020 נרשמה ירידה חד פעמית במספר העובדים הזרים השוהים בישראל, כשהסיבה העיקרית לכך נעוצה במגיפת הקורונה. מאז ישנה מגמת עליה עקבית, כאשר בסוף שנת 2023 מספר העובדים החוקיים חצה את רף ה-111 אלף.

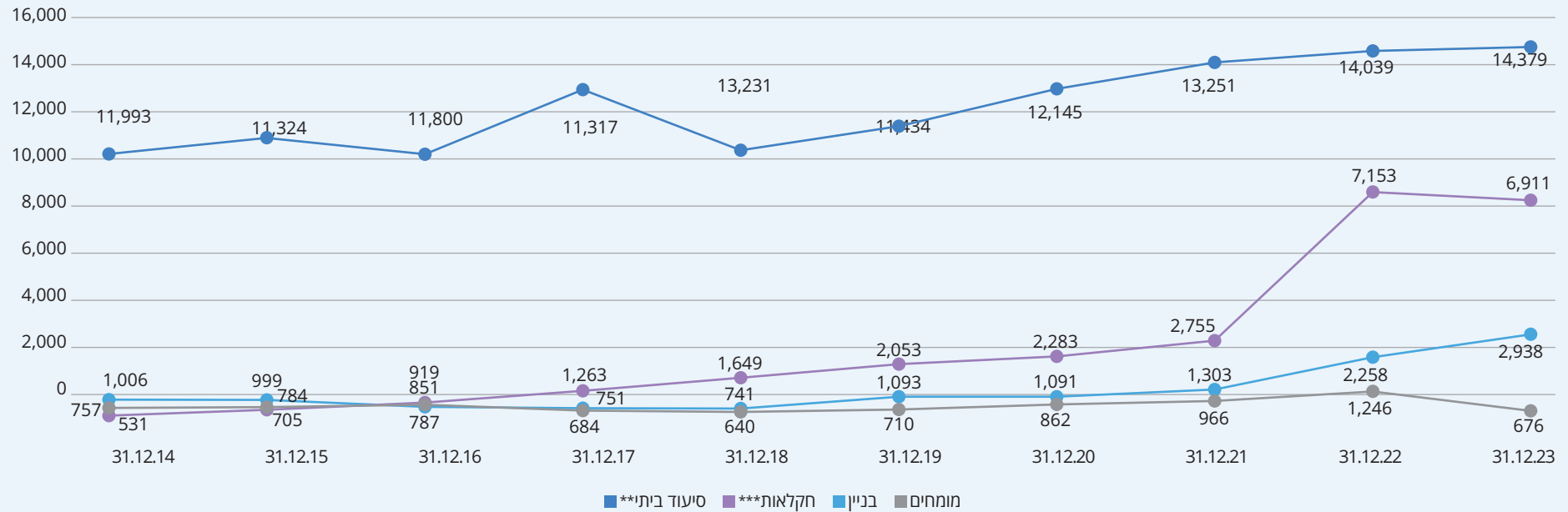
תרשים 4: עובדים זרים חוקיים לפי ענף* ושנה

* בתרשים לא מוצגים הענפים החדשים בהם החלו להעסיק עובדים זרים בשנת 2022. מוסדות סיעוד (1,056), מלונאות (1,673), תעשייה חדש (149) וכן, עובדי מיכון וטכנולוגיה שהופרדו השנה מענף המומחים.
 ** ההשוואה בין נתוני הסיעוד בשנים 2016-2023 ליתר השנים שקדמו להן השנים אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל בסוף שנת 2015.
 *** ההשוואה בין נתוני החקלאות בשנת 2022 ליתר השנים שקדמו לה אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל בשנת 2022.

בשנים 2016-2023, חלה עליה הדרגתית ועקבית במספר העובדים החוקיים בענפי הסיעוד הביתי והבניין, למעט שנת 2020 שבה, בעקבות השפעת מגיפת הקורונה, חלה ירידה מתונה במספר העובדים בכל ענף. העליה הגדולה ביותר, נרשמה לענף הבניין, בו מספרם של העובדים עלה בכלל, במהלך כל התקופה פי 2.9, ובפרט בין שנת 2021 לשנת 2023 ב-46%. במקביל, בענף הסיעוד הביתי נרשמה עליה של כ-24% בכל התקופה ועליה של כ-3% ביחס לשנת 2021. מנגד, בענף החקלאות נרשמה ירידה של כ-21% במספר העובדים החוקיים בסוף שנת 2023 ביחס לסוף שנת 2022. ירידה זאת אפשר לתלות בשני גורמים עיקריים: תחילתה של מלחמת "חברות ברזל" שבעיקבותיה יצאו מישראל עובדים זרים רבים בענף החקלאות וכן עקב שינוי הגדרות למשתנים שהוחל בשנת 2022. לפיכך ההשוואה לשנים הקודמות הינה מוגבלת.

תרשים 5: עובדים זרים לא חוקיים לפי ענף ושנה

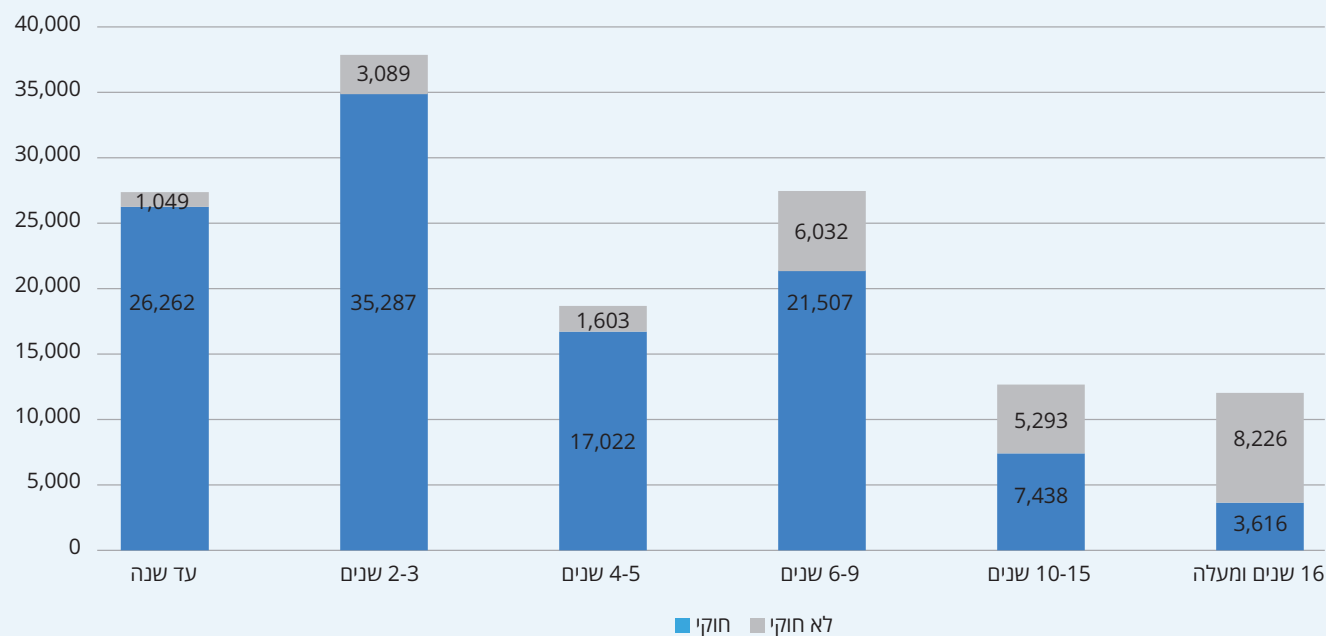

* בתרשים מוצגים נתונים על עובדים זרים לא חוקיים שהעסקתם משוייכת לענפים ותיקים. בנוסף אליהם בסוף שנת 2023 היו בארץ עובדים זרים לא חוקיים שהעסקתם משוייכת לענפים חדשים (הנתונים בסוגריים מציינים את מספרם בסוף השנה): מוסדות סיעוד (28), מלונאות (37) וכן, עובדי מיכון וטכנולוגיה שהופרדו השנה מענף המומחים (90).
 ** ההשוואה בין נתוני הסיעוד הביתי בשנים 2016-2023 ליתר השנים שקדמו להן אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל בסוף שנת 2015.
 *** ההשוואה בין נתוני החקלאות בשנת 2022-2023 ליתר השנים שקדמו להן אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל בשנת 2022.

עובד זר חוקי הוא עובד המועסק בענפים בהם התירה הממשלה העסקה של עובדים זרים. מעמדו של העובד הופך ללא-חוקי אם רישיון העבודה שלו אינו בתוקף או שהיתר המעסיק שאצלו הוא מועסק אינו בתוקף. ככלל, ותק שהייה המרבי של עובד זר בישראל על פי חוק הוא 63 חודשים. כלומר, לאחר חמש שנים ושלושה חודשים אמור העובד לסיים את תקופת ההעסקה שלו ולשוב לארץ המוצא. יוצאים מן הכלל בעניין זה הם עובדים המקבלים הארכה מעבר לתקופת ההעסקה הנקובה בחוק. במהלך חצי העשור האחרון (בשנים 2019-2023) הייתה עליה הדרגתית במספרם של העובדים הלא חוקיים מ-17,484 בסוף שנת 2019 ל-25,292 בסוף שנת 2023. יחד עם זאת, עקב הגידול שחל במספר העובדים החוקיים בענפים השונים, אחוז העובדים הלא חוקיים בקרב העובדים השוהים בישראל עלה רק במעט. יוצא מן הכלל הוא ענף החקלאות שבו חלה עליה משמעותית יותר בשיעור העובדים הלא חוקיים. עם זאת, כאמור, שינוי ההגדרות שנעשה בשנת 2022 מגביל את היכולת להשוות את נתוני שנים 2022-2023 ליתר השנים.

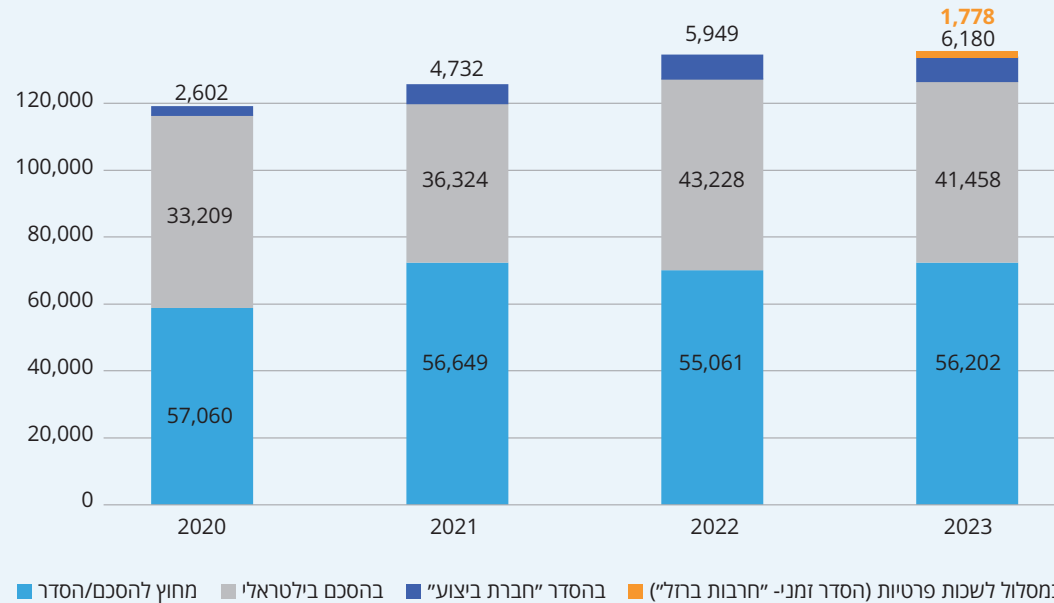
³ הגדרה מורחבת, לפי ענפים מופיעה בפרק ההגדרות שבסוף המסמך.

תרשים 6 עובדים זרים בישראל לפי ותק (בשנים) ומצב חוקיות, 2023

ניתן לראות שבקרב העובדים הזרים ששהו בישראל בסוף 2023, בקבוצות הוותק של עד חמש שנים שיעור העובדים הזרים הלא חוקיים נמוך ונע בין 4% לבין 9%. עם העליה בוותק חל גידול בשיעור העובדים הלא חוקיים – מ-22% בקרב עובדים עם ותק של 6-9 שנים, ועד ל-70% בקרב עובדים בעלי 16 שנות ותק ומעלה. מכאן ניתן להסיק על קיומו של קשר בין משך השהות של עובדים זרים בישראל למצב החוקיות שלהם: ככל שמשך השהות של העובד בארץ גדול יותר, כך גדל הסיכוי שמעמדו יהפוך ללא חוקי.

תרשים 7: עובדים זרים חוקיים לפי צורת גיוס ושנה*

* נתונים תרשים זה אינם כוללים עובדים בענפים: מומחים, התעשייה ומיכון וטכנולוגיה, מכיוון שבענפים אלו לא קיים פוטנציאל הבאת עובדים במסגרת הסכמים ביטראליים או הסדרים מכח החלטות ממשלה.

בהתאם למדיניות הממשלה, הפעילות לקידום הסכמים ביטראליים בין מדינת ישראל למדינות המוצא של העובדים הזרים מהווה עמוד תווך בתהליך הסדרת העסקתם של העובדים הזרים⁴. תכלית ההסכמים היא יצירת מנגנון גיוס שקוף ושירי בין מדינת ישראל למדינת המוצא של העובדים, שנועד, בעיקר, למנוע גבייה של דמי תיווך אסורים מהעובדים הזרים על ידי גורמי תיווך פרטיים ולשמור על זכויותיהם על פי חוק, בד בבד עם הבטחת גיוסם של עובדים מתאימים. לצד מנגנון ההסכמים הביטראליים פועל בענף הבניין מאז שנת 2017 גם הסדר "חברות ביצוע", אף הוא בהתאם להחלטות ממשלה (מס' 1321 מיום 24.02.2016 ומס' 2256 מיום 6.1.2017)⁵.

⁴ את החלטות הממשלה הרלוונטיות לענפים השונים עם פירוט המכסות ניתן לראות באתר האינטרנט: החלטה 213 מיום 1.8.21 בענף החקלאות, החלטה 1236 תיקון סעיף 3 מיום 1.8.21 בענף הבניין, החלטות 183 מיום 5.7.20 ו-1888 מיום 2.10.22 בענף הסיעוד המוסדי, החלטות 4101 מיום 5.8.18 ו-1651 מיום 19.6.22 בענף המלונאות והחלטה 4110 מיום 12.8.18 בענף התעשייה.

⁵ במסגרת היישום של החלטות אלו הקים משרד הבינוי והשיכון מאגר של חברות בנייה זרות, שנבחרו בתהליך מוקפד כדי לבצע פרויקטים של בנייה למגורים ותשתיות. בשונה מההסכמים הביטראליים, שבמסגרתם מועסקים העובדים על ידי תאגידי כוח אדם ישראלים, בהסדר "חברות הביצוע" העובדים מועסקים ישירות על ידי חברת הבניה הזרה שקיבלה רישיון ממשרד הבינוי והשיכון לפעול כקבלן בנין בישראל, וכן קיבלה היתר מאת רשות האוכלוסין וההגירה להעסיק עובדים זרים.

עם הזמן, שיעורם של העובדים הזרים השוהים בישראל, שהגיעו במסגרת הסכמים בילטרליים או הסדר "חברות ביצוע", מתוך כלל העובדים הזרים החוקיים שבארץ, עולה באופן הדרגתי. בהתבוננות על ארבע השנים האחרונות עלה שיעורם של עובדים אלו מכ-39% בשנת 2020 לכ-47% בשנת 2022, כאשר בשנת 2023 נותר שיעור זה על כ-47%. הסיבה לשינוי המגמה בסוף שנת 2023 היא מלחמת "חרבות ברזל", שבעקבותיה עזבו את ישראל כ-12,500 עובדים, בעיקר בענף הבניין ובענף החקלאות שהיו מועסקים בישראל במסגרת הסכמים בילטרליים. מנגד אישרה הממשלה⁶ לזמן מוגבל כניסה של עובדים זרים לענפים בנייה וחקלאות במסלול פרטי, באמצעות לשכות כח אדם מורשות.

במהלך שנת 2023 נכנסו לישראל כ-16.5 אלף עובדים חדשים במסגרת יישום של הסכמים בילטרליים. מספר זה נמוך במעט ממספר העובדים שנכנסו בשנת 2022 (אז נכנסו כ-18 אלף עובדים), וגבוה משמעותית ממספר העובדים שנכנסו במהלך שנת 2021, שהושפעה מהשלכות מגיפת הקורונה (אז נכנסו כ-9 אלף עובדים).

⁶ את החלטות הממשלה הרלוונטיות והתקפות לענפים השונים עם פירוט המכסות ניתן לראות באתר האינטרנט: החלטה 1002 מיום 27/10/2023 בעניין הגדלת המכסות וגיוס עובדים זרים לתאגידי הבניין ולחברות הביצוע בענף הבניין. והחלטות 860 ו-1056 מיום 30/7/2023 ו-12/11/2023 (בהתאמה) בעניין מכסות העובדים בענפי החקלאות, התעשייה ומוסדות הסיעוד.

לוח 8: עובדים זרים בענף הסיעוד הביתי ששוהים בישראל, לפי ארצות מוצא נבחרות, 2023

סה"כ	לא חוקי	חוקי	ארץ מוצא
26,673	7,333	19,340	פיליפינים
19,924	2,227	17,697	הודו
12,335	849	11,486	אוזבקיסטן
6,058	1,003	5,055	מולדובה
4,617	907	3,710	סרי לנקה
1,833	390	1,443	אוקראינה
1,489	880	609	נפאל
1,143	241	902	גאורגיה
598	132	466	קולומביה
708	531	177	שאר המדינות
75,378	14,493	60,885	סה"כ

בענף הסיעוד הביתי, בשונה מענפים אחרים, עובדים זרים מגיעים ממספר רב של ארצות מוצא. הדבר נובע מכך, שכאמור, עד לאחרונה לא היה קיים הסכם בילטרלי להבאת עובדים זרים לענף זה. רוב העובדים הזרים החוקיים שהיו בארץ בסוף שנת 2023 הגיעו משלוש מדינות: הפיליפינים (35%), הודו (26%) ואוזבקיסטן (16%). שיעורם של העובדים הלא חוקיים שהגיעו לענף הסיעוד הביתי מתוך סך העובדים הזרים השוהים בישראל, עמד בסוף 2023 על כ- 19%. נפאל היא מדינת המוצא בעלת שיעור העובדים הלא חוקיים הגבוה ביותר – 59%. מדינות מוצא נוספות של עובדי סיעוד עם שיעור גבוה מהמוצע של עובדים לא חוקיים הן הפיליפינים (כ-27% מתוך 26,673 עובדים) וקולומביה (כ-22% מתוך 598 העובדים). מנגד, רק 7% מתוך 12,335 העובדים מאוזבקיסטן היו בסוף שנת 2023 בעלי מעמד לא חוקי.

לוח 9: עובדים זרים בענף הבניין לפי ארצות מוצא נבחרות וצורת העסקה, 31.12.2023

סה"כ	לא חוקיים			חוקיים			ארץ מוצא
	מתוכם בהסדר "חברות ביצוע"	מתוכם בהסכם בילטראלי	סה"כ	מתוכם בהסדר "חברות ביצוע"	מתוכם בהסכם בילטראלי	סה"כ	
1,469	0	130	142	0	1,327	1,327	אוקראינה
7,652	0	323	384	0	7,268	7,268	מולדובה
17,465	1,025	479	1,885	*5,592	9,988	15,580	סין
773	105		185	**588	6,152	588	תורכיה
342	0	15	342	0	0	0	שאר הארצות
27,701	1,130	947	2,938	6,180	18,583	24,763	סה"כ

*עובדים חוקיים המועסקים באמצעות חברות ביצוע, בהתאם להחלטת הממשלה מספר 597 מיום 25.10.2015, והחלטת הממשלה מס' 1321 (דר/60) מיום 24.3.2016 בנושא הבאת חברות בנייה זרות וכן בהתאם להחלטת הממשלה מס' 3516 מיום 4.2.2018. החלטה מספר דר/203 של ועדת שרים לענייני תכנון, בנייה מקרקעין ודיר ("קבינט הדיר") מיום 10.07.2018 אשר צורפה לפרוטוקול החלטות הממשלה וקיבלה תוקף של החלטת ממשלה ביום 26.07.2018 ומספרה הוא 4059 (דר/203).

**עובדים זרים חוקיים המועסקים באמצעות חברת "יילמזר". החלטת הממשלה לעיל החילה על חברת "יילמזר" את הכללים המחייבים את חברות הביצוע.

נכון לסוף שנת 2023 שהו בישראל כ-24.8 אלף עובדים חוקיים. בענף הבניין הרוב המוחלט של המועסקים הם גברים. כ-63% מהעובדים הזרים החוקיים בענף הגיעו מסין, כ-29% ממולדובה וביחד הם מהווים כ-92% מסך העובדים החוקיים בענף הבניין. בסך הכל כ-18.6 אלף מהעובדים בענף הבניין הם עובדים המגיעים במסגרת ההסכמים הביטראליים עם סין (כ-10 אלף עובדים), מולדובה (כ-7.3 אלף עובדים) ואוקראינה (כ-1.3 אלף עובדים). יתרת 6.2 אלף העובדים מגיעים במסגרת הסדר חברות הביצוע הזרות – כ-5.6 אלף עובדים סינים וכ-600 עובדים מתורכיה המועסקים בחברות אלו. הסיבה לריכוזיות של ארצות המוצא היא יישומם של ההסכמים הביטראליים לענף הבניין (סין, מולדובה ואוקראינה) ושל הסדר חברות הביצוע (סין, תורכיה), המהווים את המסגרות הבלעדיות להעסקת עובדים זרים בענף הבניין עד לפרוץ מלחמת "חברות בחלל". שיעור העובדים הלא חוקיים בענף הבניין עומד על כ-11% בלבד. מוצאם של רוב העובדים הלא חוקיים משלוש מדינות: סין (64%), מולדובה (13%) ותורכיה (6%) ויחד הם מהווים 83% מהעובדים הלא חוקיים בענף.

לוח 10: עובדים זרים בענף החקלאות לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2023

סה"כ	לא חוקיים		חוקיים			ארץ מוצא
	מתוכם בהסכם	סה"כ	מתוכם בהחלטות ממשלה 'חרבות ברזל'	מתוכם בהסכם	סה"כ	
22,349	6,886	6,886	0	15,463	15,463	תאילנד
623	0	0	623	0	623	מלאווי
545	0	0	545	0	545	הודו
397	0	1	396	0	396	סרי לנקה
157	0	0	157	0	157	זמביה
25	0	14	11	0	11	נפאל
23	0	0	23	0	23	טנזניה
11	0	0	11	0	11	טוגו
9	0	0	9	0	9	רואנדה
13	0	10	3	0	3	שאר זרים
24,152	6,886	6,911	1,778	15,463	17,241	סה"כ

ענף החקלאות הוא הענף ההומוגני ביותר מבחינת תמהיל ארצות המוצא של העובדים, שכן קרוב ל-100% מהעובדים הזרים בו הגיעו מתאילנד. הסיבה לכך נעוצה בקיומו של הסכם בילטרלי אחד בלבד בענף זה - בין ממשלת ישראל לתאילנד, ובלעדיותו של מסלול זה להעסקת עובדים זרים בענף החקלאות. שיעור העובדים הלא חוקיים בענף החקלאות עומד על 25%.

נכון לסוף שנת 2023 שהו בישראל כ-17.2 אלף עובדי חקלאות זרים חוקיים. במהלך עשור השנים האחרונות, החל משנת 2012, עת יושם ההסכם הבילטרלי בין ישראל לתאילנד על הבאת עובדים זרים בענף החקלאות לישראל, כמעט כל עובדי ענף החקלאות ששהו בישראל הגיעו אליה מתאילנד בלבד. מלחמת "חרבות ברזל" הביאה לעזיבתם של עובדים רבים מתאילנד בימים הראשונים למלחמה וזה ביחד עם החלטת הממשלה על איסור העסקה של עובדים פלשתינאים בישראל יצרו מחסור בידיים עובדות בענף החקלאות. כפועל יוצא מכך החליטה הממשלה להתיר לתקופה מוגבלת גיוס של עובדים זרים לענף החקלאות שלא באמצעות הסכם בילטרלי⁸. נכון לסוף

8 ראו החלטת ממשלה מספר 1056 מיום 12/11/2023.

שנת 2023 כ-15.5 אלף עובדים זרים חוקיים השוהים בישראל הם מתאילנד (כ-90% מכלל העובדים בענף). כ-400 עובדים נוספים הגיעו במהלך השבועיים האחרונים של שנת 2023, כחלק מיישום הסכם בילטרלי חדש לענף בין מדינת ישראל לבין סרי לנקה. בנוסף, בסוף שנת 2023 שהו בישראל כ-620 עובדים זרים שהגיעו ממלאווי וכ-550 עובדים זרים שהגיעו מהודו ומועסקים בענף החקלאות, באמצעות לשכות כח אדם פרטיות, בהתאם להחלטות הממשלה האחרונות שהוזכרו. מדינות מוצא נוספות מהן הגיעו עובדים חדשים או משתלמים בחקלאות, אשר היו בעבר בישראל, וקיבלו רישיון עבודה (ב/1) ומועסקים בענף החקלאות הן: זמביה, טנזניה, טוגו, רואנדה ונפאל. שיעור העובדים הלא חוקיים בענף החקלאות עמד בסוף שנת 2023 על 29%.

לוח 11: עובדים זרים בענף המומחים לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2023

בענף המומחים מועסקים עובדים זרים ברמת מומחיות גבוהה או בעלי ידע חיוני וייחודי במגוון רחב מאוד של מקצועות. עובד זר מומחה מגיע לישראל בעקבות דרישה של המעסיק לעובד פרטני, והמעסיק הוא זה המסדיר את הגעתו והעסקתו מול רשות האוכלוסין וההגירה.

נכון לסוף שנת 2023 שהו בישראל 4,521 מומחים זרים חוקיים ו-676 לא חוקיים. מקרב העובדים החוקיים בענף זה כ-23% הגיעו מסין, 11% הגיעו מתאילנד, 9% מארה"ב ו-7% מהודו. שיעור העובדים הלא חוקיים בענף עומד על 13%. שיעורם של העובדים הלא חוקיים מסין הוא הגבוה ביותר ומגיע לכ-34% מכלל העובדים הלא חוקיים בענף, ולאחר מכן מתורכיה כ-7%, מתאילנד, הודו ורומניה כ-6% כל אחת.

ארץ מוצא	חוקי	לא חוקי	סה"כ
סין	1,046	228	1,274
תאילנד	497	43	540
ארצות הברית	386	32	418
הודו	322	43	365
רוסיה	270	22	292
תורכיה	191	49	240
בריטניה	177	24	201
גרמניה	135	31	166
ספרד	153	6	159
רומניה	86	42	128
צרפת	95	18	113
איטליה	95	4	99
שאר הארצות	1,068	134	1,202
סה"כ	4,521	676	5,197

לוח 12: עובדים זרים חוקיים לפי ענף, גיל ומין, 2023

חקלאות		בניין (כולל חברות ביצוע)			מוסדות סיעוד			סיעוד ביתי			גיל
נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים	
1	0	11	0	11	0	0	0	2	2	0	עד 20
119	6,391	2,147	8	2,139	364	265	99	4,735	3,272	1,463	21-30
343	8,866	9,900	3	9,897	599	418	181	24,535	19,057	5,478	31-40
96	1,414	10,016	1	10,015	93	57	36	22,426	19,078	3,348	41-50
1	2	2,677	2	2,675	0	0	0	8,456	7,723	733	51-60
0	8	12	0	12	0	0	0	731	681	50	61+
560	16,681	24,763	14	24,749	1,056	740	316	60,885	49,813	11,072	סה"כ

סה"כ	תעשייה	מלונאות זרים			מומחים (כולל שפים)			מיכון וטכנולוגיה			גיל
	סה"כ (גברים בלבד)	סה"כ	נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים	
46	5	0	0	0	27	2	25	0	0	0	עד 20
15,254	35	304	177	127	1,064	131	933	95	3	92	21-30
47,356	55	893	591	302	1,813	172	1,641	352	2	350	31-40
35,836	35	469	363	106	957	58	899	330	2	328	41-50
11,744	17	7	6	1	519	22	497	65	0	65	51-60
896	2	0	0	0	141	6	135	2	0	2	61+
111,132	149	1,673	1,137	536	4,521	391	4,130	844	7	837	סה"כ

מפילוח הנתונים של העובדים הזרים ששהו בישראל בסוף שנת 2022 לפי גיל ניתן לראות, שקבוצת הגיל השכיחה ביותר כמעט בכל הענפים היא 31-40 (רק בענף הבניין יש יותר עובדים בגיל 41-50). פילוח של אוכלוסיית העובדים הזרים לפי מין מצביע על דומיננטיות למין הנברי בקרב העובדים הזרים בענף הבניין ובענף התעשייה; כמעט כל העובדים הם גברים (100%), וכך גם באופן דומה בקרב העובדים בענף החקלאות (97%) והמומחים (92%). מנגד, רוב גדול לנשים קיים בענפים: הסיעוד הביתי (83%), המלונאות (70%) ומוסדות הסיעוד (69%).

ד. תיירים

לוח 13: זרים שנכנסו לישראל כתיירים ונותרו בארץ בסוף שנת 2022 ללא רשיון בתוקף, לפי ארצות מוצא*

בסוף שנת 2022 שהו בישראל כ-25.4 אלף זרים שנכנסו לישראל באשרת תייר ונותרו בה לאחר שפג תוקף רשיונם. מלוח 13 ניתן לראות ששתי ארצות המוצא שמהן מגיע המספר הגדול ביותר של תיירים, שנותרו בישראל לאחר תום תוקף רשיון הישיבה שלהם, הן רוסיה (5,100) ואוקראינה (4,600), שביחד מהווים 38.2% מסך התיירים השוהים בישראל ללא רשיון תקף, (מרוסיה -20.2%, מאוקראינה-18%).

ארץ מוצא	אלפים	אחוזים
רוסיה	5.1	20.2
אוקראינה	4.6	18
ניגריה	2.2	8.8
גאורגיה	1.8	7.3
פולין	1	4.1
רומניה	0.8	3
ברזיל	0.7	2.7
פיליפינים	0.6	2.6
קולומביה	0.6	2.4
הודו	0.6	2.3
בלארוס	0.5	1.8
הונג קונג	0.5	1.8
מקסיקו	0.4	1.7
מולדובה	0.4	1.5
סין	0.3	1.3
פיג'י	0.3	1.3
שאר הארצות	5	19.2
סה"כ	25.4	100.0

* מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - הודעה לעיתונות 23.7.2023

ה. צמצום מספר השוהים הלא חוקיים⁹

לוח 14: הרחקות של זרים* לא חוקיים, לפי סוג רשיון ושנה

2023													2022	2021	2020	סוג זרים
סה"כ	דצ'	נוב'	אוק'	ספט'	אוג'	יולי	יוני	מאי	אפריל	מרץ	פב'	ינואר				
487	17	21	27	33	45	29	22	48	40	60	75	70	750	743	783	תיירים
282	8	11	13	11	23	30	31	10	18	46	37	44	190	175	121	עובדים זרים
4,235	253	474	1,319	223	264	239	205	212	263	276	244	263	1,717	2,297	2,721	שאר הזרים**
5,004	278	506	1,359	267	332	298	258	270	321	382	356	377	2,657	3,215	3,625	סה"כ

*ללא פלשתינאים.

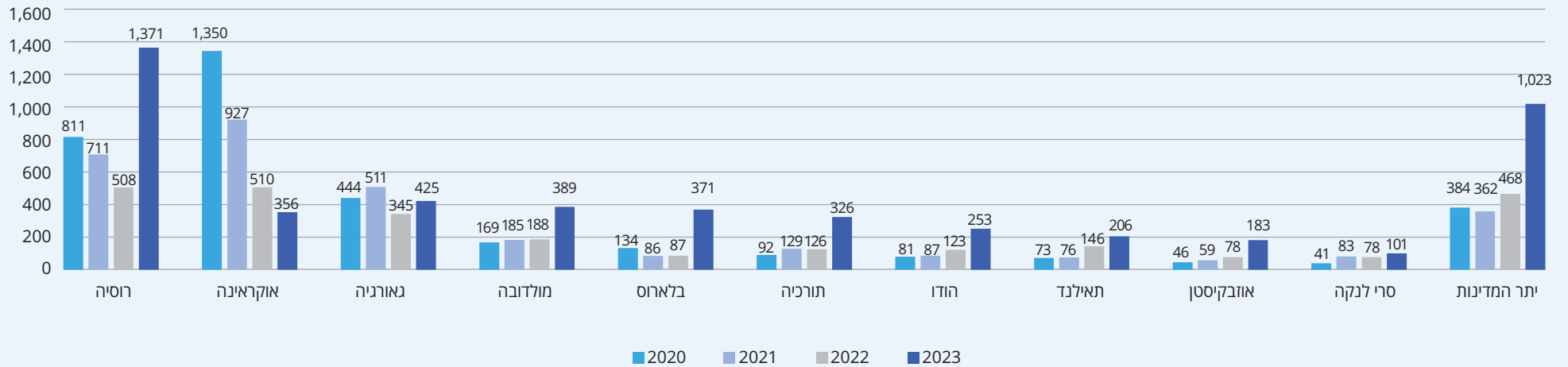
**רוב המקרים הכלולים בקטגוריה זאת הם בעלי רשיון מסוג ס'2(א)5.

זרים מורחקים הנם אלו שיצאו מישראל לאחר שהוצא כנגדם צו הרחקה בנין שהייה לא חוקית או בנין הפרת תנאי הרישיון שלהם בארץ. בשנת 2023 נרשמה עליה חדה (88%) במספר הזרים שיצאו תחת צו הרחקה ביחס למספרם בשנה הקודמת: 5,004 בשנת 2023 לעומת 2,657 בשנת 2022. יחד עם זאת, בשנים 2020-2022 מספר הזרים שיצאו תחת צו הרחקה היה נמוך יחסית ועמד על ממוצע של 3,165 בשנה, וזאת לעומת ממוצע של 6,830 בשלוש השנים שקדמו לתקופה זו (2017-2019). המסקנה היא שמספר הזרים שיצאו תחת צו הרחקה בשנת 2023 מהווה אולי תחילת מגמת התאוששות, אחרי מספרים נמוכים בשנים הקודמות שנבעו בעיקר בשל: מספר הזרים שנכנסו לישראל היה קטן, בעיקר בגלל הגבלה על התנועה בין גבולות בין-לאומיים בעת מגפת הקורונה; הסטת כוח אדם ממשומות אכיפה לטובת תגבור מערך הדרכונים (רלוונטי גם לשנת 2022 וגם לשנת 2023) וכן מלחמת רוסיה-אוקראינה שבעטיה לא בוצעה אכיפה כנגד אזרחי אוקראינה בשל שהייה שלא כדין (רלוונטי גם לשנת 2022 וגם לשנת 2023). עוד מלמדים נתוני הזרים שיצאו תחת צו הרחקה בשנת 2023, שבחודש אוקטובר יצאו למעלה מרבע ממספר הזרים שיצאו במהלך כל השנה (כ-27% בחודש אחד בלבד), דבר הנובע ככל הנראה מהתפרצות מלחמת "חרבות ברזל" והפגיעה הקשה בתחושת הביטחון בישראל.

בדומה לשנים קודמות, גם בשנת 2023 קטגוריית "שאר הזרים" היוותה את קבוצת הזרים הגדולה ביותר שיצאה מישראל תחת צו הרחקה (85%) - רובם בעלי רישיון זמני לשיבת ביקור הניתן לפי ס'2(א)5 לחוק הכניסה לישראל, המונפק למרבית המסתננים השוהים בארץ, לאלו שפנו וטענו להיותם חוסים תחת אמנת הפליטים, וכן למשחררים בערבות. רק כעשרה אחוזים מההרחקות היו של זרים שהגיעו ארצה כתיירים ורק כחמישה אחוזים מההרחקות היו הרחקות של זרים שאחזו ברישיון ביקור מסוג ב/1 (עובדים זרים).

9 קובץ הרחקות הוא דינאמי ועשוי להתעדכן באופן רטרואקטיבי ביחס לחודשים קודמים.

תרשים 8: הרחקות של זרים לא חוקיים, לפי ארץ מוצא ושנה

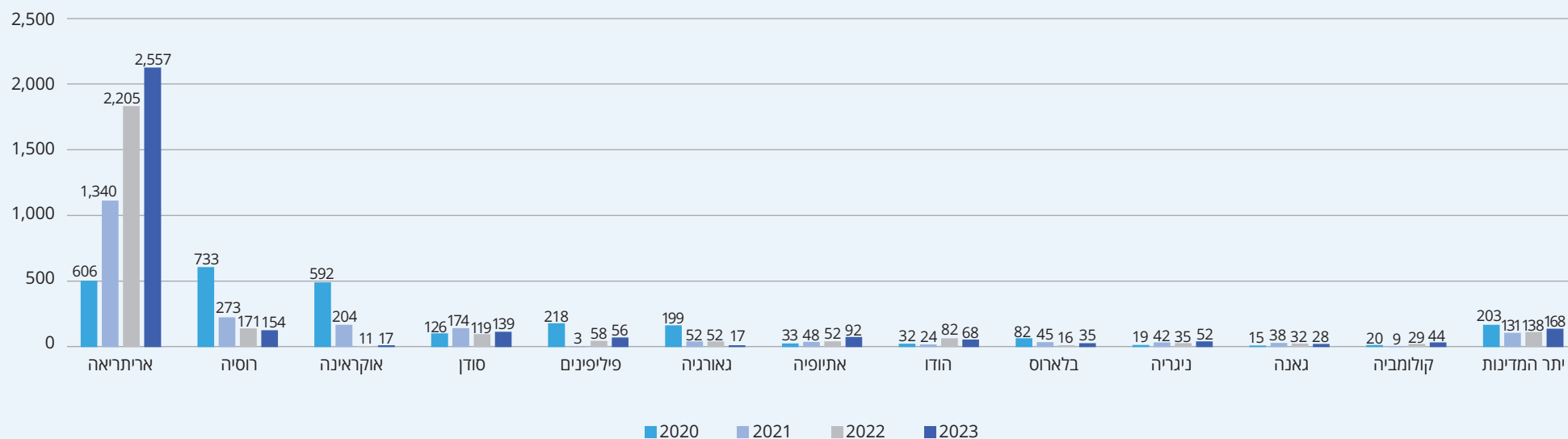

הנתונים הרב-שנתיים לפי ארץ מוצא מלמדים כי העלייה הגדולה במספר אזרחי רוסיה שיצאו מישראל תחת צו הרחקה במהלך שנת 2023, ולעומת זאת הירידה הגדולה של מספר אזרחי אוקראינה שיצאו מישראל תחת צו הרחקה, הביא לכך, שלראשונה, אזרחי רוסיה מהווים את הקבוצה הגדולה ביותר של זרים שיצאו מישראל תחת צו הרחקה בארבע השנים האחרונות, לפני כן היו אלה אזרחי אוקראינה שהיוו את הקבוצה הגדולה ביותר ולפניהם אזרחי גיאורגיה. את מגמת העלייה במספר הזרים שיצאו תחת צו הרחקה בשנת 2023 ניתן לראות אצל כל אחת ממדינות המוצא המובילות, פרט לאוקראינה – שם המשך מגמת הירידה נובעת מהימשכות מלחמת רוסיה-אוקראינה, מלחמה אשר בעטיה נמשכת מדיניות אי האכיפה על אזרחי אוקראינה הלא חוקיים בישראל.

לוח 15: עזיבה מרצון של זרים, לפי ארץ מוצא ושנה

סה"כ	2023	2022	2021	2020	ארץ מוצא
6,708	2,557	2,205	1,340	606	אריתריאה
1,331	154	171	273	733	רוסיה
824	17	11	204	592	אוקראינה
558	139	119	174	126	סודן
367	88	58	3	218	פיליפינים
320	17	52	52	199	גאורגיה
225	92	52	48	33	אתיופיה
206	68	82	24	32	הודו
178	35	16	45	82	בלארוס
148	52	35	42	19	ניגריה
113	28	32	38	15	גאנה
102	44	29	9	20	קולומביה
640	168	138	131	203	שאר המדינות
11,720	3,459	3,000	2,383	2,878	סה"כ

תרשים 9: עזיבה מרצון של זרים, לפי ארץ מוצא ושנה

במהלך שנת 2023 מספר העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון עמד על 3,459 איש – עליה של 15% ביחס למספר העוזבים בשנת 2022. בהתבוננות על ארבע השנים האחרונות (2023-2020) יצאו מישראל כ-11.7 אלף זרים בסיוע היחידה ליציאה מרצון, 57% מהם הם אזרחי אריתריאה. בשנת 2023, שיעורם של אזרחי אריתריאה שהסתייעו ביחידה ליציאה מרצון היווה 74% מכלל העוזבים מרצון באותה השנה – שיעור הדומה לחלקם בקרב העוזבים בשנת 2022, ושיעור שהוא גבוה משמעותית מהשיעור בשנתיים שקדמו לכך (2021-2020).

ההשפעה של מלחמת רוסיה-אוקראינה משתקפת גם בנתונים של העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון מהמדינות המעורבות: בשנת 2023 עזבו 154 אזרחים מרוסיה ו-17 אזרחים מאוקראינה. מספרים דומים נרשמו בשנת 2022, זאת לעומת מספרים גבוהים משמעותית בשנים 2021-2020. לעניין זה נזכיר כי עם פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה הוחלט להימנע מאכיפה כנגד אוקראינים השוהים בארץ שלא כדון.

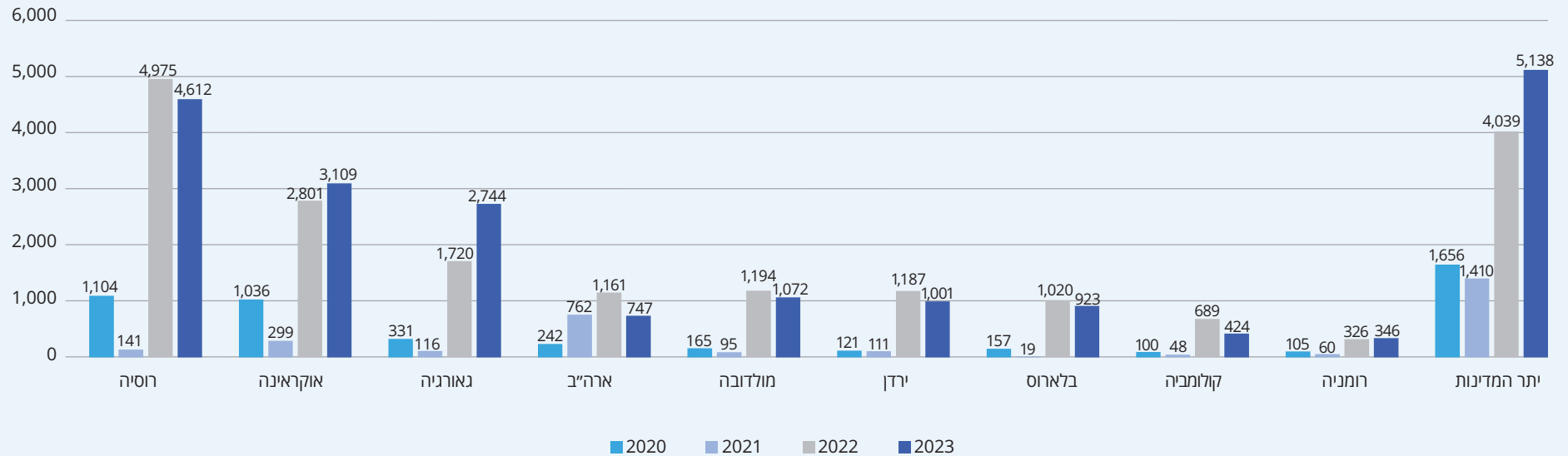
לוח 16: סירובי כניסה לישראל, לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה

סה"כ	2023	2022	2021	2020	ארץ מוצא
10,832	4,612	4,975	141	1,104	רוסיה
7,245	3,109	2,801	299	1,036	אוקראינה
4,911	2,744	1,720	116	331	גאורגיה
2,912	747	1,161	762	242	ארה"ב
2,526	1,072	1,194	95	165	מולדובה
2,420	1,001	1,187	111	121	ירדן
2,119	923	1,020	19	157	בלארוס
1,261	424	689	48	100	קולומביה
837	346	326	60	105	רומניה
12,243	5,138	4,039	1,410	1,656	שאר המדינות
47,306	20,116	19,112	3,061	5,017	סה"כ

במהלך 2023, ניתנו 20,116 סירובי כניסה לישראל – עליה של כ-5% ביחס למספר סירובי הכניסה שניתנו במהלך שנת 2022. מדובר במספר גדול משמעותי ממספר הסירובים שניתנו בשנות המגיפה העולמית (כ-8,100 סירובי כניסה במהלך השנים 2020-2021), שבמהלכה תנועת העוברים בין גבולות בין-לאומיים היתה מוגבלת. יחד עם זאת, מדובר עדיין במספר נמוך ממספר סירובי הכניסה שניתנו בשנת 2019, טרום המגיפה העולמית, אז ניתנו כ-23,300 סירובי כניסה לישראל.

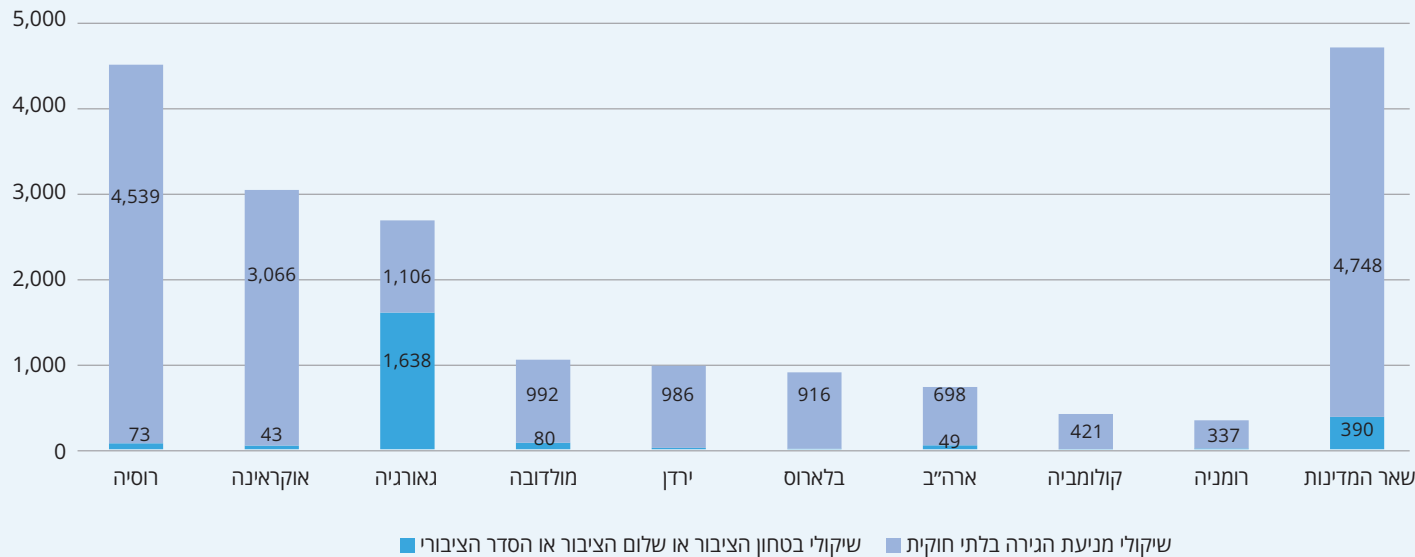
תופעה שהלכה והתרחבה בשנים האחרונות היא הניסיון לגנוב את הגבול בכניסה לישראל דרך נתב"ג. במהלך ארבע השנים האחרונות נרשמו כ-2,200 אנשים אשר נתפסו בניסיון להיכנס לישראל על ידי גניבת גבול בנתב"ג – כל אלו נתפסו והוצאו מישראל. בשנת 2023 לבדה נרשמו 1,641 סירובים בעילת ניסיון לגניבת גבול בנתב"ג, 1,521 עבור אזרחים גאורגים. גאורגיה היתה מדינת המוצא השלישית בשכיחות סירובי הכניסה לישראל בשנת 2023, עם 2,744 סירובי כניסה שכאמור (55%) מתוכם בעילת ניסיון לגניבת גבול. בשנת 2023, כמו גם בשנים האחרונות, רוסיה הייתה מדינת המוצא השכיחה ביותר בקרב סירובי כניסה (4,612 סירובים) ואוקראינה היתה שנייה לה (3,109 סירובים).

תרשים 10: סירובי כניסה לישראל לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה

כפי שניתן לראות בתרשים 10, בהסתכלות על ארבע השנים האחרונות כ-58% מכלל סירובי הכניסה לישראל ניתנו לאזרחים של חמש ממדינות חבר העמים לשעבר שיש איתן הסכם של פטור מאשרת כניסה: רוסיה, אוקראינה, גאורגיה, מולדובה ובלארוס. בשנת 2023 בעוד שמספר הסירובים שנתנו לאזרחים מרוסיה, אוקראינה ורומניה עלה במעט ביחס למספרם בשנת 2022, מספר הסירובים שנתנו לאזרחי גיאורגיה עלה באופן משמעותי. לעומתן נרשמה ירידה קלה ביחס למספר הסירובי הכניסה שנתנו לאזרחי מולדובה ובלארוס ביחס לשנת 2022.

תרשים 11: סירובי כניסה לפי סיבת סירוב, 2023

את הסיבות לסירובי הכניסה ניתן לחלק לשתי קטגוריות עיקריות: האחת, סיבות הנוגעות למניעת הגירה בלתי חוקית; והשנייה, סיבות הקשורות לביטחון הציבור או שמירה על הסדר הציבורי (ניסיונות לגניבת גבול בנתב"ג נכללים בקטגוריה זאת). 88.5% מהסירובים בשנת 2023 נגעו למניעת הגירה בלתי חוקית. בעוד שכמעט כל סירובי הכניסה שניתנו לאזרחי בלארוס וקולומביה נבעו משיקולי מניעת הגירה בלתי חוקית, כאשר מיד אחריהן: אוקראינה, ירדן ורוסיה עם 97%-98% מהסירובים נבעו משיקולי מניעת הגירה בלתי חוקית. רק 40% מסירובי הכניסה שניתנו לאזרחי גאורגיה נבעו משיקולי מניעת הגירה בלתי חוקית - 1,125 סירובי כניסה של גאורגים בשנת 2023 נבעו בשל גניבת גבול (מסווגים כשיקולי בטחון הציבור ושמירה על הסדר הציבורי).

1. אכיפה על מעסיקי זרים¹⁰

לוח 17: קנסות מינהליים*, 2023

סה"כ קנסות		קנסות שהוטלו בגין כל שאר העבירות		קנסות שהוטלו בגין העסקה שלא כדין		תיקים שנפתחו במהלך החודש	חודש אכיפה
סכום בש"ח	מספר	סכום בש"ח	מספר	סכום בש"ח	מספר		
1,195,500	122	943,750	102	251,750	20	57	ינואר
796,250	97	592,500	76	203,750	21	24	פברואר
627,000	73	451,750	55	175,250	18	27	מרץ
780,250	79	735,250	72	45,000	7	19	אפריל
175,000	10	97,500	6	77,500	4	6	מאי
15,000	2	15,000	2	0	0	0	יוני
522,500	32	132,500	14	390,000	18	12	יולי
280,000	31	155,000	22	125,000	9	23	אוגוסט
132,500	16	77,500	11	55,000	5	13	ספטמבר
0	0	0	0	0	0	0	אוקטובר
0	0	0	0	0	0	0	נובמבר
0	0	0	0	0	0	0	דצמבר
4,524,000	462	3,200,750	360	1,323,250	102	181	סה"כ

*קנסות מינהליים שהוטלו בחודש מסוים בגין תיקים שנפתחו בחודש זה ובמועדים קודמים.

¹⁰ נתוני אכיפה על מעסיקי זרים עשויים להתעדכן באופן רטרואקטיבי ביחס לחודשים קודמים.

לפעילות אכיפה על מעסיקי זרים שתי תכליות: צמצום מספר הזרים השוהים בישראל שלא כחוק על ידי אכיפה על מעסיקים המהווים מחוללי שהייה, ושמירה על זכויות העובדים הזרים. סעיף 1 ט"ו לחוק עובדים זרים התשנ"א 1991 קובע שאם מעסיק אינו מקיים תנאי שנקבע בהיתר להעסקת עובדים זרים, אינו מקיים הוראה או חובה החלה עליו כלפי עובדיו, או מעכב שלא כדין מסמך מזהה או דרכון של עובד זר, יהיו לכך השלכות. ניתן לבטל את ההיתר שניתן לו להעסקת העובדים הזרים בכפוף לעריכת שימוע, לסרב לאשר למעסיק להעסיק עובדים זרים למשך עד שלוש שנים, או לקבוע תנאים וסייגים בהיתר גם בטרם יחליט על ביטולו.

בכפוף לכך, מינהל אכיפה וזרים ברשות האוכלוסין וההגירה מבצע חקירות ומבצעים יזומים שמטרתם גילוי של הפרות של חוק עובדים זרים על ידי מעסיקים. האכיפה מתבצעת לגבי כל המעסיקים – אלה שהם בעלי היתר העסקה ואלה שמעסיקים ללא היתר. חקירה עשויה להתפתח לכדי הגשת כתב אישום או הטלת קנס מינהלי.

במהלך שנת 2023 נפתחו 181 תיקי חקירה בנושא העסקת זרים והוטלו 462 קנסות על מעסיקי זרים. 78% מסוגי העבירות בגינן ניתנו קנסות הן על עברות כגון: אי עשיית ביטוח רפואי לעובד ואי הפקדת כספי פיקדון עבורו. 22% מהקנסות שהוטלו הן בגין העסקה שלא כדין. סכומי הקנסות שהוטלו בשנת 2023 היו בהיקף של כ-4.5 מליון ₪, וזו ירידה ביחס לשנת 2022, בה סכומי הקנסות שהוטלו עמד על מעל ל-13 מליון ₪. בנוסף לירידה במספר הקנסות ובסכומי הקנסות, קיימת גם ירידה בתיקי החקירה שנפתחו בשנה זו (181) לעומת שנת 2022 (בה נפתחו 335 תיקי חקירה). ירידה זו יש לתלות בהסטת כח אדם המיועד לפיקוח ואכיפה לטובת תגבור מערך הדרכונים במהלך כל שנת 2023 וביתר שאת בתקופת "מרתון לדרכון", וכן בשל פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" שפקדה את ישראל בשנת 2023 – כאשר בשלושת החודשים אוקטובר-דצמבר לא נפתחו תיקים כנגד מעסיקים ולא הוטלו קנסות.

לוח 18: כתבי אישום פליליים, 2023

2023													
ינואר	פבר	מרץ	אפר'	מאי	יוני	יולי	אוג'	ספט'	אוקט'	נוב'	דצמ'	סה"כ	
5	8	8	4	10	0	0	5	0	1	1	2	44	כתבי אישום שהוגשו*
11	1	3	0	6	3	5	0	2	0	0	5	36	מספר גזרי דין
559,300	17,000	53,000	0	314,500	52,100	213,300	0	155,000	0	0	81,500	1,445,700	סכומי גזרי דין (₪)

*כתבי אישום שהוגשו בחודש מסוים בגין תיקים שנפתחו בחודש זה ובמועדים קודמים.

במהלך שנת 2023 הוגשו 44 כתבי אישום (ירידה של 53% משנת 2022), וניתנו 36 גזרי דין עם סכום כולל שהגיע ל 1.45 מליון ₪, ירידה של 61% ביחס לסכום גזרי הדין שניתנו בשנת 2022, אז עמד הסכום על 3.8 מליון ש"ח.

7. פיקדון בגין העסקת עובדים זרים¹¹ ומסתננים¹²

לוח 19: גובה הפקדות ומשיכות של פיקדונות עבור עובדים זרים ומסתננים, 2022-2023* (במיליוני ₪)

2023		2022		מסתננים
משיכות (ברוטו)	הפקדות	משיכות (ברוטו)	הפקדות	
49.1	94.3	34.4	92	סה"כ

בהתאם להוראות פרק ד לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991 ולתקנות עובדים זרים (פיקדון לעובדים זרים), התשע"ו-2016, חלה חובת הפקדת פיקדון על מעסיקיהם של עובדים זרים בענפי הבניין, הטכנולוגיה הייחודית, המלונאות, מוסדות סיעוד, ותעשייה, וכן על חברות סיעוד, המעסיקות עובדים זרים בענף הסיעוד. ביום 1.5.2017 נכנס לתוקף תיקון לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991 הקובע חובת הפקדת פיקדון בגין העסקת מסתננים.

במהלך 2023 בוצעו הפקדות לטובת 11,802 אלף מסתננים בסך של כ-94.3 מיליון ₪. במקביל לכך, 1,601 מסתננים, שיצאו מרצון מישראל, משכו את כספי הפיקדונות שעמדו לזכותם בסכום כולל שעמד על כ-49 מיליון ₪ ברוטו (כ-42.1 מיליון ₪ נטו אחרי ניכוי למס הכנסה).

במהלך שנת 2023, הופקדו על ידי מעסיקים בישראל פיקדונות בגובה של כ-487 מיליון ₪ לזכותם של כ-73.5 אלף עובדים זרים בענפים השונים ו-11.8 אלף מסתננים עובדים. סכום הכספים שהופקדו בשנת 2023 עלה בשיעור של כ-15% ביחס לסכום הפקדות במהלך שנת 2022 (אז עמד סכום ההפקדה על כ-422 מיליון ₪).

2023		2022		עובדים זרים
משיכות (ברוטו)	הפקדות	משיכות (ברוטו)	הפקדות	
97.4	186.6	70.6	176.4	סיעוד
0.1	8.6	0.1	3.6	מוסדות סיעוד
131.2	128	43.7	103.5	בניין
28.7	48.4	9	38.8	חברות ביצוע
6.8	5.2	6.3	5.2	טכנולוגיה יחודית
0.7	11.2		1.7	מלונאות
1.1	4.6		1	תעשייה
266	392.6	129.7	330.2	סה"כ

* נכון ליום 29.1.2024 ייתכנו הפקדות מאוחרות (לאחר מועד גזירת הנתונים) שלא יופיעו בלוח.

¹¹ פיקדון לעובד הזר מהווה הפרשה (על חשבון המעסיק) ומופקד עבור כל חודש בו הועסק העובד הזר, וזאת על חשבון תשלומים סוציאליים שהמעסיק מחוייב לשלם לעובד הזר לפי דיני העבודה החלים בישראל. כמו כן, הפיקדון משמש להבטחת יציאת העובד הזר מישראל בתום תקופת העבודה המותרת בישראל, שכן העובד הזר זכאי לפדות את כספי הפיקדון רק בצאתו מישראל יציאת קבע, בעוד ששיהוי ביציאה מישראל עלול להביא לניכוי מסכומי הפיקדון שנצברו עבורו בתקופת עבודתו המותרת.

¹² על פיקדון למסתנן, שעובד, ניתן לעיין בנהל "פיקדון לעובדים זרים שהם מסתננים" המפורסם באתר האינטרנט של הרשות. https://www.gov.il/he/Departments/policies/deposit_monies_for_infiltrators_procedure

הגדרות

1. מסתננים

זרים שנכנסו לישראל דרך הגבול עם מצרים, שלא כחוק ואותרו בגבול (עם כניסתם) או בתחומי מדינת ישראל (לאחר זמן).

2. עזיבה מרצון

זרים ששוהים בארץ שלא כחוק, המבקשים לצאת מרצונם לארץ מוצאם או למדינה אחרת המוכנה לקבלם, ושיציאתם את הארץ נעשתה בסיוע היחידה ליציאה מרצון ולא נעשתה מתוקף צו הרחקה.

3. סירובי כניסה

מניעת נסיונות הכניסה של זרים המבקשים להיכנס לתחומי מדינת ישראל ונסיון כניסתם נמנע משיקולי מניעת הגירה בלתי חוקית או מסיבות של בטחון הציבור או שלום הציבור או הסדר הציבורי.

4. עובדים זרים חוקיים

בהתאם לחוק עובדים זרים, העסקתו של עובד זר מותנית בקיומם של שני תנאים:
א. המעסיק יחזיק בהיתר העסקה תקף, בענף מבין הענפים שבהם מתירה הממשלה להעסיק עובדים זרים.
ב. לזר יהיה רשיון עבודה בתוקף לאותו ענף העסקה, שבו מחזיק המעסיק בהיתר ההעסקה ויהיה רשום אצל אותו המעסיק.

פירוט ההגדרות לפי ענף:

ענף הסיעוד - בעל רישיון ב/1 או ב/2 תקף + נמצא תחת היתר תקף ופעיל (לא מוקפא) + מקושר למעסיק פעיל.

ענף הבניין - בעל רישיון ב/1 תקף ונמצא תחת היתר העסקה תקף.

ענף החקלאות - בעל רישיון ב/1 תקף ונמצא תחת היתר העסקה תקף.

ענף המומחים - בעל רישיון ב/1 תקף ונמצא תחת היתר העסקה תקף.

5. עובדים זרים לא חוקיים

זרים שהיו בעבר עובדים זרים חוקיים, בהתאם להגדרה של עובדים זרים חוקיים (כנ"ל), אך כרגע אינם עונים על קריטריון אחד לפחות של הגדרה זו.

הפילוח לענפים נעשה בהתאם להיתר העבודה שהיה לעובד הזר בהיותו עובד חוקי ואינו מצביע בהכרח על היותו מועסק באותו ענף גם בתקופת מעמדו כעובד לא חוקי. אין בידי רשות האוכלוסין והגירה מידע על השיוך הענפי בפועל של העובדים הלא חוקיים.

6. תיירים ללא אשרה בתוקף

זרים שנכנסו למדינת ישראל כתיירים מארצות בלתי מפותחות בשנים 2008-2022 ונותרו בישראל בסוף שנת 2022 ללא רשיון בתוקף. לפי ההשערה, רובם עובדים באופן לא חוקי. המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - הודעה לעיתונות מיום 23.7.2023.

7. הרחקות

זרים שיצאו ממדינת ישראל מתוקף צו הרחקה.

8. אכיפה על מעסיקים

קנסות שהוטלו בגין העסקה שלא כדין - קנסות שהוטלו בגין עבירה על סעיפים בחוק עובדים זרים, המתייחסים להעסקת עובד זר ללא היתר/רשיון או בניגוד לתנאי ההיתר.

קנסות שהוטלו בגין כל שאר העבירות - קנסות שהוטלו בגין עבירות על חוק עובדים זרים, בהתייחס לסעיפים הבאים: אי מתן מגורים הולמים לעובד זר, העדר ביטוח רפואי לעובד זר ואי החזקת מסמכי העסקה של עובד זר.

כתבי אישום פליליים - כתבי אישום פליליים שהוגשו בגין עבירות על חוק עובדים זרים, בבתי הדין לעבודה.

גזרי דין - עונש שהוטל בעקבות הרשעה בהליך פלילי.

איתך, במסלול חייו

www.piba.gov.il